

USHTRIA

Viti i 77-të i botimit Nr. 47 (827902)

Botim Qendror i Ministrisë së Mbrojtjes

E premte, 29 nëntor 2024

28-29
NENTOR

Gëzuar Shqipëri!

Emergjencat, prezantohet projekti “ALBAdapt”, Ministri Vengu: Forcojmë sistemin e paralajmërimit të hershëm, krijojmë rrjetin e vullnetarëve

Ministri i Mbrojtjes, z. Pirro Vengu mori pjesë në prezantimin e projektit të rëndësishëm “ALBAdapt - Programi për Zhvillimin Urban Rezistent ndaj Klimës në Shqipëri”, një iniciativë që synon të mbështesë Shqipërinë në përmirësimin e shërbimit të hidrometeorologjisë.

Ky projekt është një hap i madh në forcimin e kapaciteteve të vendit për t'u përballur me rreziqet dhe pasojat nga fenomenet ekstreme klimatike. Të pranishëm në aktivitet ishin edhe zëvendëskryeministria znj. Belinda Balluku, njëherësh ministre e Energjisë dhe Infrastrukturës, ministria e Turizmit dhe Mjedisit, znj. Mirela Kumbaro, ambasadorët e Gjermanisë dhe Zvicrës, etj.

Gjatë fjalës së tij, ministri i Mbrojtjes z. Pirro Vengu vlerësoi krijimin e mekanizimit të paralajmërimit të hershëm në rastet e emergjencave civile, ndërsa u shpreh se çdo vit përmbytet i kushtojnë buxhetit të shtetit dhjetëra milionë euro. Vengu theksoi se përmbytet prekin mesatarisht çdo vit 50 mijë banorë kryesisht pranë zonave bregdetare, një pjesë e madhe e territorit të vendit që zë 40% të PBB-së.

“Çdo vit përmbytet prekin disa dhjetëra milionë euro nga pikëpamja e dëmshpërblimeve dhe kostove të rikuperimit. Qëllimi kryesor i këtij projekti është të krijojë një qasje gjithëpërfshirëse. Këtë vit kemi bërë një buxhetim të ndryshëm, kemi bërë ture me të gjitha bashkitë para miratimit të buxhetit për të rritur financimet për infrastrukturën parandaluese dhe rritjen e kapaciteteve të pushtetit vendor”, - tha Ministri Vengu.

Sot Shqipëria nuk ka një mekanizëm

paralajmërimi të hershëm plotësisht funksional, ndaj sipas ministrit Vengu, “një prej arsyeve që ky fond është alokuar është mbështetja përmes mekanizmave të burimeve njerëzore. Kjo nënkupton sensorë në gjithë vendin, një sistem që i ndërlihd këto informacione, njerëz të dedikuar që këtë informacion do ta përcjellin te njerëzit

e duhur”. Ministri Vengu u bëri thirrje edhe qytetarëve dhe veçanërisht banorëve të zonave me risk të lartë, të angazhohen në rast emergjencash, ndërsa theksoi rëndësinë e krijimit të një rrjeti vullnetarësh.

“Shqipëria duhet të fillojë të krijojë rrjet vullnetarësh njëjloj si Zvicra, Sllovenia, Finlanda,

Gjermania etj., që kanë një rrjet vullnetarësh shumë të konsoliduar. Është shumë e rëndësishme të kemi një rrjet vullnetarësh që i vijnë në mbështetje mekanizimit. Kemi disa bashki që po pilotojnë një sistem vullnetarizmi dhe duam ta shtrijmë atë në territor”, - tha ministri Vengu.

Projekti do të zbatohet në periudhën 2024-2030, me një buxhet prej rreth 34.5 milionë eurosh, i bashkë-financuar nga Qeveria e Republikës së Shqipërisë, Republika Federale e Gjermanisë, Zvicra, dhe Fondi i Gjellbër për Klimën.

Sot, Shqipëria bëri një hap të madh drejt forcimit të qëndrueshmërisë klimatike me prezantimin e projektit “ALBAdapt - Programi për zhvillimin Urban Rezistent ndaj Klimës në Shqipëri”.

Ky projekt, i bashkë-financuar nga qeveritë e Gjermanisë, Zvicrës, Fondi i Gjellbër për Klimën dhe Shqipëria, ka për qëllim rritjen e kapaciteteve për parashikimin dhe menaxhimin e rreziqeve klimatike. Me një buxhet prej 34.5 milionë eurosh, ALBAdapt do të krijojë një sistem të avancuar paralajmërimi për përmbytet dhe fenomene të tjera ekstreme, duke shpëtuar jetë dhe mbrojtur pasuri natyrore. Me rëndësi është edhe krijimi i një rrjeti të konsoliduar vullnetarësh, në mbështetje të këtij mekanizimi.

Ministria e Mbrojtjes dhe Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes Civile janë të angazhuara për një Shqipëri të sigurt dhe të qëndrueshme për brezat e ardhshme!

Ministri i Mbrojtjes Pirro Vengu prezantoi në Komisionin e Ligjeve projektligjin “Për organizimin dhe funksionimin e Forcës Rezerviste në Republikën e Shqipërisë”

Ministri i Mbrojtjes Pirro Vengu prezantoi në Komisionin për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut të Kuvendit projektligjin “Për organizimin dhe funksionimin e Forcës Rezerviste në Republikën e Shqipërisë”.

Në fjalën e tij, ministri Vengu foli për rëndësinë që ka miratimi i këtij projektligji si dhe qëllimet që synohen të arrihen. “Ndryshimi i mjedisit të sigurisë kohët e fundit, por edhe sfidat e viteve dhe dekadave të ardhshme, kërkojnë që vendi ynë të rrisë në maksimum kapacitetet dhe sinergjitë e forcave aktive, ndërkohë që është i nevojshëm zhvillimi i një force rezerviste të integruar në forcën aktive, me role dhe detyra të reja e të përcaktuara qartë.

Qëllimi i kësaj nisme ligjore është kompletimi i strukturës së shërbimit ushtarak në rezervë të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë, duke garantuar nivelin e gatishmërisë dhe duke synuar rritjen e kapaciteteve të mbrojtjes për të përmbushur me sukses operacionet në të cilat kjo forcë përfshihet, si dhe të rregullojë të drejtat, detyrimet dhe përgjegjësitë e shtetasve, të organeve shtetërore e subjekteve private për rekrutimin dhe shërbimin në forcën rezerviste”, - u shpreh zoti Vengu.

Më tej, ministri i Mbrojtjes i njohu deputetët e pranishëm edhe me numrin e trupave rezervë që synohet të afrohen si dhe me kostot për

ngritjen e këtij komponenti. “Kjo ndërhyrje mbështet objektivat e nivelit të lartë të FA-së dhe Qeverisë, pasi do të mundësojë ngritjen e një trupe rezerviste bashkëkohore, në

përgjigje të kërkesave të Organizatës së Traktatit të Atlantikut të Veriut, duke rritur kështu numrin e këtij komponenti deri në 20% të forcës aktive”.

Sipas planit Afatgjatë të Zhvillimit të FA-së,

është parashikuar që numri i personelit rezervistë të FARSH-it do të jetë rreth 2100 veta, nëse kushtet dhe mjedisi i sigurisë nuk kërkojnë rritjen e tij. Kostoja fillestare e aktivizimit e përllogaritur për një numër efektivësh prej 2100 vetë është 1,694,704,920 lekë, ndërsa si shpenzime për trajtimin me pagë, shpenzimet e mjeteve taktike/karburant, trajtimin me ushqim, kosto stërvitjeje dhe shpenzime për shërbime të tjera operative janë alokuar 926,872,512 lekë.

Më herët, ministri Vengu prezantoi në Komisionin për Sigurinë Kombëtare edhe projektligjin “Për ratifikimin e marrëveshjes, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe qeverisë së Republikës së Sllovenisë, për bashkëpunimin në mbrojtje ndaj katastrofave natyrore dhe të tjera”, për të cilin ai u shpreh se “parashikon bashkëpunim të ndërsjellë në fushën e mbrojtjes civile dhe vjen në frymën pozitive të rritjes së buxhetit për emergjencat civile”. Në buxhetin e vitit 2025 është parashikuar blerja e dy avionëve për përdorimin të dyfishtë, civil dhe ushtarak, si dhe do të vijojë modernizimi i mëtejshëm i kapaciteteve për këtë qëllim.

Ministri Vengu: Shqipëria e angazhuar për forcimin e bashkëpunimit në mbrojtje dhe sigurinë globale

Ministri i Mbrojtjes i Shqipërisë, z. Pirro Vengu zhvilloi një vizitë të rëndësishme në Shtetet e Bashkuara të Amerikës, ku u takua me figura të larta të administratës amerikane dhe përfaqësues të NATO-s. Gjatë vizitës, u diskutua për forcimin e bashkëpunimit të mëtejshëm në fushën e mbrojtjes, avancimin e modernizimit të kapaciteteve të Forcave të Armatosura Shqiptare, dhe angazhimin e Shqipërisë në forcimin e sigurisë dhe stabilitetit rajonal dhe global.

Në ditën e parë të vizitës, ministri Vengu pati një bisedë shumë pozitive me Nënsekretaren e Mbrojtjes për Politikën, znj. Amanda Dory. Siguria dhe bashkëpunimi në fushën e mbrojtjes mes SHBA-ve dhe Shqipërisë në funksion të agjendës së NATO-s, ishin pjesë e diskutimit me znj. Dory.

Gjatë këtij takimi Ministri i Mbrojtjes vuri në dukje faktin që Qeveria shqiptare po dedikon buxhetin më të konsiderueshëm të dy dekadave të fundit për Mbrojtjen dhe sigurinë, duke theksuar njëherësh rëndësinë për bashkërendimin e veprimeve me aleatin strategjik për modernizimin, zhvillimin e kapaciteteve, misionet, mbrojtjen kibernetike dhe dinamikën e sigurisë në rajonin e Ballkanit.

Po ashtu gjatë këtij takimi ministri Vengu dhe nënsekretarja e Mbrojtjes për Politikën, znj. Dory biseduan për financimin e huaj ushtarak nga pala amerikane, për një modernizim gjithëpërfshirës të kapaciteteve të Mbrojtjes të Forcave tona të Armatosura, duke e ndërlidhur dhe me prioritetin e qeverisë shqiptare për rijetëzimin e industrisë ushtarake.

Në ditën e dytë të vizitës, ministri Vengu pati një ndërveprim të shkëlqyer në Komandën e NATO-s për Transformim (ACT) dhe Komandën e Bashkuar të Aleancës në Norfolk, Virginia. Gjatë takimit me Admiral Vandier, ata diskutuan mbi rëndësinë e procesit të

Mbrojtjes, Shqipëria do të vijojë të mbështetë si politikisht strukturën komanduese të NATO-s, ashtu edhe me personel, për të cilët Ministri mori një vlerësim maksimal nga lidhësi i të dy komandave.

Një bisedë frytdhënëse ishte edhe ajo

duke negociuar për hapjen e një kapitulli tjetër strategjik, i cili lidhet me instrumentet financiare të SHBA-ve për mbështetje në fushën e mbrojtjes. Ky proces pritet të materializohet në muajt në vijim dhe do të hapë mundësi të reja për rritjen e bashkëpunimit të thellë midis dy vendeve. Në këtë takim si dhe në të gjitha

takimet e zhvilluara nga ministri i Mbrojtjes z. Pirro Vengu u vlerësua roli i qenësishëm që Shqipëria luan në sigurinë dhe stabilitetin rajonal dhe atë Euro-Atlantik, si edhe mbështetja e vendit tonë ndaj popullit afgan në të kaluarën dhe atij ukrainas që prej fillimit të agresionit rus.

transformimit strategjik të NATO-s për të përballuar rreziqet dhe sfidat aktuale dhe të ardhshme. Inovacioni, mbrojtja kibernetike, kompleksi i bazës industriale dhe procesi i planifikimit të kapaciteteve të mbrojtjes ishin tema me interes të veçantë.

Gjatë një tjetër takimi me Admiral Perry, ministri Vengu vlerësoi rolin e Komandës së Bashkuar të Norfolk-ut në sigurinë e linjave të komunikimit në Atlantik dhe në zhërvjelltesinë e mobilitetit ushtarak, një çështje me rëndësi të veçantë për agjendën e shkurajimit dhe mbrojtjes së Aleancës. Sipas Ministrit të

me z. Stanley Brown, Asistent Sekretar i Shtetit për çështjet politiko-ushtarake, ku Ministri Vengu prezantoi prioritetet e qeverisë shqiptare që lidhen veçanërisht me modernizimin dhe forcimin e kapaciteteve, rijetësimin e industrisë ushtarake vendase, si dhe zhvillimin e projekteve infrastrukturore. Biseda u përqendrua te investimet përgjatë Korridorit VIII dhe mundësitë strategjike e operacionale që ofron kompleksi portual Durrës-Porto Romano në logjistikë dhe lehtësimin e lëvizshmërisë së trupave aleate në Europën Juglindore.

Shqipëria dhe SHBA-të janë aktualisht

Realizohet me sukses stërvitja “Rrjedhja e Vjosës-24”

Për herë të parë, FAj zhvilloi një stërvitje, e quajtur “Rrjedhja e Vjosës 24”. Kjo stërvitje ishte një stërvitje komando-shtabi ajrore e nivelit taktik, me dislokim/ribazim të mjeteve ajrore si dhe me dislokim të shtabit të FAj jashtë vend-dislokimit të saj të përhershëm.

Si pararojë e kësaj stërvitjeje, në muajin tetor, Qendra e Kontroll - Raportimit (QKR) e FAj, zhvilloi një testim të kapaciteteve të saj, duke realizuar fushim në Midë.

Nëpërmjet zhvillimit të kësaj stërvitjeje, FAj synoi realizimin e objektivave të saj që kishin të bënin me: shfrytëzimin dhe shndërrimin e kapaciteteve të saj në “Civilian Emergency Management” të vend-instalimit të aseteve që disponon (Shtabi i FAj, Qendra e Kontroll-Raportimit dhe personeli i Bazës Ajrore të Farkës me helikopterët e saj “Cougar” dhe “Blackhawk”); mundësitë e realizimit të misionit të shtabit të FAj dhe Bazës Ajrore të Farkës jashtë vend-dislokimit të tyre të përhershëm; rritjen e gatishmërisë luftarake, testimin e kapaciteteve të dislokueshmërisë nga vend-dislokimi i përhershëm në rajone të përkohshme, testimi i kapaciteteve dhe aftësive profesionale të efektivit të Sallës Operacionale dhe të Grupit të Menaxhimit të Sistemeve, të shtabit të FAj dhe Bazës Ajrore Farkë, për operimin në kushte të vështira dhe jashtë vend-dislokimit të përhershëm.

Gjithashtu, kjo stërvitje synoi dhe rritjen e ndërveprueshmërisë operacionale me institucionet vendore të rajonit të Prefekturës së Gjirokastrës, vendi ku u zhvillua stërvitja; testimin e aftësive planëzuese, koordinuese dhe ekzekutuese në operacionet e FAj; testimin e kapaciteteve reaguese në misionet e Kërkim-Shpëtimit/SAR; si dhe kryerjen e transportit ajror në nivel grup/skuadër.

Në përfundim të stërvitjes u zhvillua DVD i saj. Të pranishëm ishin Prefekti i Qarkut të Gjirokastrës, z. Odise Kote, përfaqësues nga bashkia, drejtorja arsimore e Gjirokastrës, të ftuar nga KM, FT, AFA, përfaqësues nga SHP, ASNI, si dhe maturan të gjimnazeve të qytetit të Gjirokastrës.

Të pranishmit ndoqën me kureshtje demonstrimet e helikopterëve “Cougar” dhe “Blackhawk” në tre skenarë me tematikë misione evakuimi MEDEVAC, CASEVAC dhe SAR në situatë emergjencash civile.

Komandanti i Forcës Ajrore, gjeneral brigade Ferdinand Dimo, pasi falënderoi të gjithë pjesëmarrësit në stërvitje dhe të ftuarit, u ndal në rëndësinë e realizimit të këtyre lloj stërvitjesh, duke nënvizuar faktin që Forca Ajrore me kapacitetet e saj nuk është një aset vetëm i Forcave të Armatosura, por një aset kombëtar, edhe në shërbim të popullatës dhe komunitetit civil, në situata humanitare dhe emergjencash civile.

Niset në Letoni Kontingjenti XVI, ministri Vengu: EOD, kapacitet kombëtar

Në Komandën Mbështetëse u zhvillua ceremonia e nisjes së Kontingjentit XVI EOD prej 21 ushtarakësh, i cili do të marrë pjesë në misionin e Prezencës së Përparuar të Përforuar të NATO-s, duke iu atashuar brigadës shumëkombëshe në Camp Adazi, Letoni. Në ceremoni ishin të pranishëm ministri i Mbrojtjes, zoti Pirro Vengu, shefi i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura, gjeneralmajor Arben Kingji, komandanti i Komandës Mbështetëse, kolonel Shkëqim Çela, familjarë të efektivëve të kontingjentit dhe të ftuar të tjerë. Në fjalën e tij, komandant Çela falënderoi të pranishmit për pjesëmarrjen dhe njëkohësisht Kontingjentin XVI, duke shprehur bindjen se ata janë vazhdues të denjë të rrugës së nisur nga kontingjentet e mëparshme.

Ministri i Mbrojtjes, Pirro Vengu, vlerësoi sakrificën e pjesëmarrësve në këtë kontingjent dhe mbështetjen e pakufizuar nga familjet e tyre për sigurinë dhe paqen ndërkombëtare: “Sakrifica juaj edhe ajo e familjeve tuaja, të cilat i përshëndes me shumë respekt sot, merr vlerësimin më të madh nga ne, nga bashkëkombësit tuaj dhe nga atdheu. Ju uroj mision të mbarë dhe të suksesshëm”, - tha ministri. Vengu theksoi se kapacitetet EOD janë të mirënjohura tashmë si kapacitet kombëtar.

Komandanti i Kontingjentit XVI, major Algert Lala, u shpreh në emër të kontingjentit se me disiplinë dhe profesionalizëm do të përfaqësojnë dhe rrisin vlerat e Forcave tona të Armatosura në këtë mision.

U zhvillua ceremonia për përfundimin e “Kursit të kërkim-shpëtimit ujor”

Në ambientet e Qendrës Stërvitore u zhvillua ceremonia e përfundimit të kursit funksional të kërkim-shpëtimit ujor.

Në këtë kurs, morën pjesë 15 efektivë të togës ujore, të kompanisë operacionale, në Bazën e Mbështetjes dhe Emergjencave Civile.

Në ceremoninë e certifikimit ishin të pranishëm shefi i Shtabit të Komandës Mbështetëse, kolonel Idriz Kuça, komandanti i Qendrës Stërvitore, kolonel Ylli Zyla, komandanti i BMEC, kolonel Hajdar Gurra dhe të ftuar të tjerë.

Përmes këtij kursi efektivët e togës ujore, u aftësuan për kryerjen e detyrave si luftues, shpëtues dhe evakuues në organizimin dhe kryerjen e operacioneve të kërkim-shpëtimit në zona të përmbytura, lumenj, liqene dhe det.

Në përfundim të ceremonisë u shpërndanë certifikata dhe u realizua një foto e përbashkët.

Përfundon trajnimi CBRN me specialistët e Gardës Kombëtare të New Jersey-t

Për herë të parë, FAj zhvilloi një stërvitje, e quajtur “Rrjedhja e Vjosës 24”. Kjo stërvitje ishte një stërvitje komando-shtabi ajrore e nivelit taktik, me dislokim/ribazim të mjeteve ajrore si dhe me dislokim të shtabit të FAj jashtë vend-dislokimit të saj të përhershëm.

Si pararojë e kësaj stërvitjeje, në muajin tetor, Qendra e Kontroll - Raportimit (QKR) e FAj, zhvilloi një testim të kapaciteteve të saj, duke realizuar fushim në Midë.

Nëpërmjet zhvillimit të kësaj stërvitjeje, FAj synoi realizimin e objektivave të saj që kishin të bënin me: shfrytëzimin dhe shndërrimin e kapaciteteve të saj në “Civilian Emergency Management” të vend-instalimit të aseteve që disponon (Shtabi i FAj, Qendra e Kontroll-Raportimit dhe personeli i Bazës Ajrore të Farkës me helikopterët e saj “Cougar” dhe “Blackhawk”); mundësitë e realizimit të misionit të shtabit të FAj dhe Bazës Ajrore të Farkës jashtë vend-dislokimit të tyre të përhershëm; rritjen e gatishmërisë luftarake, testimin e kapaciteteve të dislokueshmërisë nga vend-dislokimi i përhershëm në rajone të përkohshme, testimi i kapaciteteve dhe aftësive profesionale të efektivit të Sallës Operacionale dhe të Grupit të Menaxhimit të Sistemeve, të shtabit të FAj dhe Bazës Ajrore Farkë, për operimin në kushte të vështira dhe jashtë vend-dislokimit të përhershëm.

Gjithashtu, kjo stërvitje synoi dhe rritjen e ndërveprueshmërisë operacionale me institucionet vendore të rajonit të Prefekturës së Gjirokastrës, vendi ku u zhvillua stërvitja; testimin e aftësive planëzuese, koordinuese dhe ekzekutuese në operacionet e FAj; testimin e kapaciteteve reaguese në misionet e Kërkim-Shpëtimit/SAR; si dhe kryerjen e transportit ajror në nivel grup/skuadër.

Në përfundim të stërvitjes u zhvillua DVD i saj. Të pranishëm ishin Prefekti i Qarkut të Gjirokastrës, z. Odise Kote, përfaqësues nga bashkia, drejtorja arsimore e Gjirokastrës, të ftuar nga KM, FT, AFA, përfaqësues nga SHP, ASNI, si dhe maturantë të gjimnazeve të qytetit të Gjirokastrës.

Të pranishmit ndoqën me kureshtje demonstrimet e helikopterëve “Cougar” dhe “Blackhawk” në tre skenarë me tematikë misioni evakuimi MEDEVAC, CASEVAC dhe SAR në situatë emergjencash civile.

Komandanti i Forcës Ajrore, gjeneral brigade Ferdinand Dimo, pasi falënderoi të gjithë pjesëmarrësit në stërvitje dhe të ftuarit, u ndal në rëndësinë e realizimit të këtyre lloj stërvitjesh, duke nënvizuar faktin që Forca Ajrore me kapacitetet e saj nuk është një aset vetëm i Forcave të Armatosura, por një aset kombëtar, edhe në shërbim të popullatës dhe komunitetit civil, në situata humanitare dhe emergjencash civile.

Komandanti i Forcës Detare/ Rojës Bregdetare, kundëradmiral Adnand Agastra priti komandantin e anijes franceze “FS Bouan”

Në kuadër të bashkëpunimit dypalësh mes Francës dhe Shqipërisë, komandanti i Forcës Detare/Rojës Bregdetare, kundëradmiral Adnand Agastra, priti në një takim zyrtar komandantin e anijes franceze “FS Bouan”, së bashku me atashëun ushtarak të Francës, në Komandën e FD/RB.

Gjatë këtij takimi u theksua rëndësia e bashkëpunimit në fushën e sigurisë detare dhe përforcimin e marrëdhënieve mes dy forcave detare.

Gjatë qëndrimit të “FS Bouan” në Shqipëri, do të zhvillohen stërvitje të përbashkëta, të cilat synojnë përmirësimin e aftësive operacionale të efektivave dhe rritjen e ndërveprimit të personelit, duke kontribuar në forcimin e kapaciteteve të përbashkëta dhe në sigurinë detare rajonale.

Në Komandën e FD/RB u zhvillua një takim ekspertësh të Hidrografisë së Marinës Italiane

Në Komandën e Forcës Detare/Rojës Bregdetare u zhvillua një takim ekspertësh në fushën e Hidrografisë me përfaqësues të Institutit të Hidrografisë së Marinës Italiane.

Fokusi kryesor i takimit ishte shkëmbimi i eksperiencave midis dy vendeve dhe zbatimin e praktikave më të mira në aktivitetin dhe punën e vazhdueshme të Shërbimit Hidrografik Shqiptar për një lundrim sa më të sigurt të mjeteve detare, prodhimin e hartave elektronike (ENC) dhe konformitetin e tyre me standardet e organizatave ndërkombëtare në të cilat SHHSH aderon.

Gjithashtu u konsiderua mundësia për vazhdimin e mëtejshëm të bashkëpunimit në lidhje me zhvillimin e kapaciteteve tona hidrografike nëpërmjet asistencës nga pala italiane si nga ana teknike ashtu edhe në edukimin dhe trajnimin e personelit në fushën e Hidrografisë.

Shefi i Departamentit të Marrëdhënieve me Jashtë, kapiten i rangut III Enrico Zanone, në vizitën e tij në Komandën e Forcës Detare/Rojës Bregdetare, u prit nga shefi i Shtabit të Forcës Detare, kapiten i rangut I Arsen Mullaj, i cili vlerësoi dhe falënderoi për bashkëpunimin e frytshëm ndër vite midis dy vendeve në

Kujtesa historike është palca e një kombi

INTERVISTOI: ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

“Biografinë personale, çdo njeri e bën vetë për aq sa jeton. Kjo njihet ndryshe edhe si pasqyrë e jetës, e raporteve që vendos me të afërmit, shoqërinë, ligjet, miqtë, familjarët. Pra biografia përbëhet nga copëzat e jetës, aktiviteteve, sukseseve, etj. Sa më të paqme të jenë këto raporte në jetën tonë të përditshme aq më dritësore do të jetë BIOGRAFIA E JETËS”. Janë citime të një njeriu “Enciklopedi e Historisë”, të cilin pata nderin ta njoh dhe fatin të dëgjoj të vërtetat e Luftës Nacional Çlirimtare, si të paktët që kemi fatin të jenë mes nesh. Naxhi Zhupa për lexuesin tonë sjell të vërtetat e luftës, dhimbjet për shokët e humbur, mes lotëve të mallit. Mes vargjeve të kësaj poezie, portretizohet portreti i pionierit-partizan, luftëtarit, invalidit të Luftës Nacionalçlirimtare, ushtarakut artiljer, 75 vjet në shërbim.

*Invalid i luftës, ky dëshmor i gjallë
Emër i nderuar, vepra ia ka falë
Njërën këmbë, krahun, tjetrin, syrin në ballë
E ka lënë në luftë për Çlirim të mbarë
Një jetë të tërë ky njeri i rrallë
Me predhën në trup e shpellën në ballë
Si s’i foli goja, oh..., të thoshte një fjalë*

Përsëritet, komandant Naxhi Zhupa!

Përsëritetjet më të mira, dhe ju falënderoj shumë për ftesën që më bëtë në këtë 80-vjetor të Çlirimit të Atdheut. Kam kënaqësi që ndodhem në këtë ambient, ku unë jam arsimuar fillim e mbarim, në të gjitha hapësirat e mundshme të arsimit ushtarak që kishte Shqipëria në atë kohë, por edhe për arsimin e përgjithshëm. Ndjej kënaqësi, tani që jam në këtë moshë, të shoh që ka një kujdes të veçantë në këtë 80-vjetor, që ka njerëz që e njohin dhe e vlerësojnë historinë. Ju falënderoj edhe një herë për gjithçka!

Komandant Naxhi, kur dhe ku keni lindur?

Unë kam lindur në fshatin Fterrë, një fshat të vogël, jo shumë i dëgjuar, diku në verilindje të Borshit, në fillim të vitit 1930, sipas asaj që na kanë thënë prindërit. Ishim 7 fëmijë. Fëmijërinë e kam kaluar në fshat me prindërit, ku familja ime është marrë kryesisht me blegtori. Kam qëndruar me prindërit deri në moshën 14-15 vjeçare, më pas, ndryshoi jeta... Unë iu bashkova Lëvizjes Nacionalçlirimtare. Ishte e natyrshme dhe e brendshme thirrja që ndjeva atëherë, nuk më detyroi as nxitimi i njeri. Kishte ardhur situata e tillë që unë, si edhe bashkëmoshatarët e mi, të nxiteshim që t’i bashkoheshim lëvizjes. Unë u ndodha në ato vite me bagëtitë në zonën e Zagorisë, të Përmetit, ku u lidha me lëvizjen, e që atëherë, më 2 korrik të vitit 1943, kisha përplasjen e parë me pushtuesit, diku në të dalë të Këlcyrës. Ndërsa efektivisht me lëvizjen jam bashkuar, më 13 gusht 1943 deri më 9 maj 1945, pra është një periudhë prej 416 ditësh mos gaboj. Fillimisht në batalionin e Asim Zenelit, pak kohë, në grupin e parë, dhe shumicën e kohës në Brigadën VIII sulmuese, është një brigadë e vlerësuar në mënyrë të veçantë nga udhëheqësi i luftës, Enver Hoxha. Brigada kaloi fitimtare nga beteja në betejë, për arsye se na takoi të ishim në disa nga ngjarjet më historike të vendit të asaj lufte, siç ishte mbrojtja e Kongresit të Përmetit, Operacioni i madh i Qershorit, që ishte operacioni më i rëndësishëm në Shqipëri, çlirimi i qyteteve me radhë, duke filluar nga Konispoli, luftuam edhe në Gjirokastrë, morëm pjesë në çlirimin e Beratit, të Kuçovës, Lushnjës dhe në fund këtu në Tiranë, në operacionin më të madh që zhvilloi UNÇSH-ja, operacioni për çlirimin e Tiranës, 17 Nëntori, të cilin e kujtuam edhe para pak ditësh.

Cili ka qenë një nga operacionet ushtarake më të vështira, ku ju keni marrë pjesë?

Janë shumë. Unë, siç thashë, në luftë kam qenë për 413 ditë, 383 ditë kam qenë në brigadë dhe nga këto përlllogaritje, unë kam qenë partizan sulmi i vijave të para fillim e mbarim. Nuk kam qenë në role komanduese, por kam marrë pjesë në vijë të parë me 113 lloje luftimi dhe aktivitete luftarake nga më të ndryshmet. Kam kaluar disa periudha, që kur i mendoj mbledh supet, them me vete nuk e di si ia kam dalë. Po të shohësh me kujdes fotografinë time kur kam qenë partizan, pionier me xhakëtë, ku në mëngë e vende-vende gjen shenja

plumbi. Motra dikur më qëndisi shenjat e plumbave. Kam kaluar peripeci, lufta është për të vlarë, për të vlarë kundërshtarin, ka shumë vështirësi.

Si është të humbësh para syve të tu shokët e betejës?

Kam shumë... (prej syve të lodhur nga rrugëtimi i gjatë i jetës plot sfida rrjedhin dhimbshëm lot). Kur i kujtoj...(dhe duart e përvijëzuara damarësh blu, dridhen, sa shumë tregojnë ato për emocionet e risjella pas 80 vitesh). Po marr vetëm një shembull në luftën për çlirimin e Tiranës, ku unë u plagosa. Në zonën ku ka qenë kombinati ushqimor, përballë kanë qenë kazernat e vjetra, aty ishte një garnizon shumë i fuqishëm i

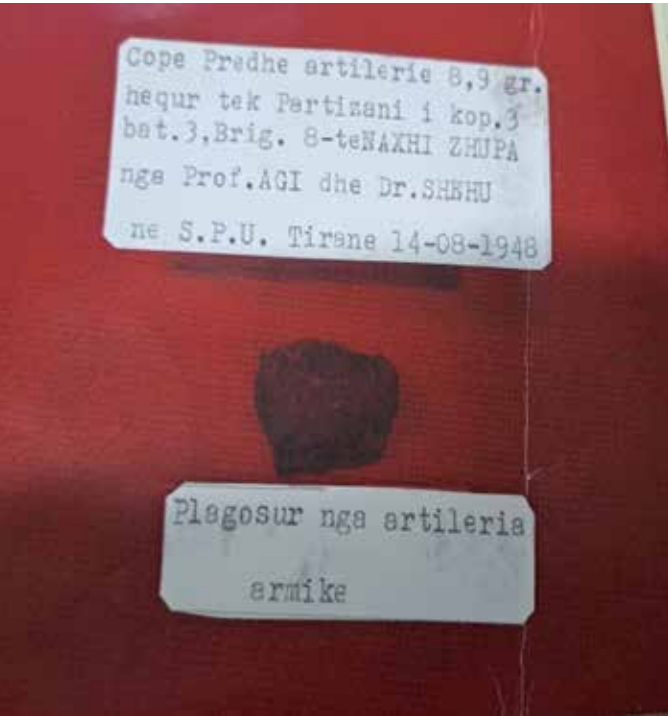
nazistëve. I mësymë, zumë postblokun, por na goditën me këta topat kundërtank që shikoni këtu, na goditën në postblokun e tyre, ishim katër veta dhe na zunë për fundi mbeturinat e copat... Aty u plagosa rëndë. Por rruga ishte rreth 10 metër larg, ku kaluan dy tanke naziste, por nuk na panë, se mund të na shkelnin. Mirëpo, dy nga ne ishim të plagosur, nga katër që ishim gjithsej. Një nga shokët që nuk ishte i plagosur u bëri me shenjë grupit të mbështetjes për të na ndihmuar e për të na tërhequr. Ata u ngritën në ndihmën tonë, por i preu breshëria dhe mbetën të dy të vrarë në vend... Njëri prej tyre ishte një vit e gjysmë më i madh se unë, ishte moment shumë i rëndë... Kam pasur momente të tilla të rënda, ku na janë vrarë shumë shokë, kur s’kishim as mjetet më të thjeshta për t’i varrosur siç e meritonin. Janë momente të luftës që kur i kujton në këtë moshë...

Dhe ne përkulemi me mirënjohje dhe me respekt të jashtëzakonshëm për veprën e tyre! Qoftë i paharruar kujtimi i gjithë miqve, shokëve e bashkudhëtarëve të luftës Nacionalçlirimtare!

Vetëm në brigadën tonë janë vrarë nga fillimi e në mbarim 148 veta. Të vjen keq kur sot dëgjon të thuhet “nuk u luftua”, por ç’ flisni kështu?! Është marrëzi!

Dhe ja tek kemi një histori të gjallë, që e sjell mes fjalës së tij gjithë këtë kalvar të madh mundimesh të bijve e bijave më të mira të këtij vendi që kanë sjellë këto ditë me diell që po shijojmë ne sot!

...Vetëm në Tiranë, gjatë atyre ditëve u vranë 194 veta nga këto tre brigada që ishin brenda qytetit e 300 e ca janë të plagosur. Por ka edhe të tjerë që pas çlirimit të Tiranës nga plagët që morën, humbën jetën më pas në spital, i pata aty pranë meje. Njeriu revoltohet kur dëgjon sot shqiptarë, gazetarë, diplomatë, që kanë qenë të njohur, të cilët thonë që nuk u luftua, injorojnë një vepër të

pakrahasueshme. Luftën nacionalçlirimtare e bëri populli shqiptar, nuk e bënë 200 apo 2000 komunistë, e bëri një popull i tërë. Respekto popullin dhe vendin tënd! Ne ishim anëtar të Aleancës, kishim detyrimet tona, kishim angazhimin tonë, kishim krenarinë të luftonim deri ku të na kërkohet.

Emocione të tilla mund të na e transmetojnë vetëm njerëz që i kanë kaluar mbi supet e tyre këto histori dhe ju jeni histori e gjallë. Emocione të jashtëzakonshme na përcollët Komandant!

Ju jeni brezi i atyre partizanëve të cilët në një moshë fare të vogël iu futët Forcave të Armatosura, Ushtrisë Popullore të asaj kohe.

Sa vjeç ishit kur ju u afruat pranë këtij institucioni?

Në shkurt të vitit 1945 ne ishim në postën jugore, kur erdhi një urdhër i Komandantit të Përgjithshëm që thoshte: “Në brigadat tuaja ka partizanë pionierë, të cilët kanë nevojë më shumë se kushdo tjetër për arsimim. Ne kemi vendosur që t’i kthejmë menjëherë në Shqipëri ata!”. Na grumbulluan shpejt e shpejt për të zbatuar urdhrin. Nga Hani i Hotit është pesë ditë larg në këmbë dhe ne u kthyem këtu në shkurt të 1945, erdhëm këtu ku është Gjykata e Lartë, ka qenë komanda e garnizonit ushtarak të Tiranës. Na bënë thirrje, sepse duke qenë se ishim moshë e vogël nuk kishim detyrime. Ndonjë hezitoi, dëshironin të ktheheshin në familje, kuptohet. Shumica vendosën, duke biseduar edhe me njëri-tjetrin, sepse ne tashmë ishim mësuar me ushtrinë, vendosëm të qëndronim. Na grumbulluan në hyrjen e ish-Shkollës së Bashkuar, më 28 mars të atij viti, ishim rreth 100, 100 e ca veta fillimisht, pastaj u shtuam. U krijua dhe filloi shkolla ushtarake, e cila atëherë u quajt “Shkolla e Pionierëve Partizanë”. Në vitin 1946, këtë emër e ndryshuan dhe e bënë “Shkolla e Kadetëve”, ku shumica qenë kandidatë për oficerë. Erdhën duke u shtuar, gjithnjë pjesëmarrës të luftës, por kishte edhe nga ata që vinin nga terreni, që kishin qenë pjesëmarrës në aktivitetet e luftës. Më 10 korrik të vitit 1946, bëmë paradën për dy vjet, ku arritëm që pjesëmarrës të luftës ishin 434 veta, ish-partizanë pionierë, shumica nga debatikasit. Kam edhe polifoton e këtij efektiv dhe me stafin drejtues. Në vitin 1947, me vendim të Presidiumit të Kuvendit Popullor mori emrin Shkolla Ushtarake “Skënderbej”. Ky kontingjent i luftës vazhdoi deri në fund të vitit 1948, ku ky kontingjent më pas u dërgua grupe-grupe jashtë Shqipërie për studime, në të gjithë degët e ushtrisë: këmbësori, aviacion, kimi, xhenio, ndërlidhje etj. Unë, bashkë me një grup prej 12 vetash shkuam në Beograd për aviacion. Pas kthimit na dërguan përsëri në Bashkimin Sovjetik. Mbaroi kontingjenti që kishin qenë në luftë, në fund të vitit 1948 e më pas vijuan brezat e tjerë.

Si vijoi rrugëtimi juaj më tej në Forcat e Armatosura?
Unë u ktheva këtu, kalova e u bëra artiljer, mbarova shkollën këtu me rezultate të shkëlqyera. U gradova jashtë radhe me

urdhër të veçantë. Më mbajtën 7 vjet këtu pedagog, pastaj kalova nëpër reparte të ndryshme për shërbime në pothuajse në të gjithë detyrat ushtarake, nga bateria apo kompania, siç i thonë tani, e deri në brigadë e nëpër shtabe, kam punuar gjithandej. Në fund edhe në edukim në sektorin politik. Të them të drejtën, jetën e lidha që në fillim, kur u angazhova në luftë, me ushtrinë dhe e mbylla me ushtrinë, 43 vjet, pra u dashurova me ushtrinë. Edhe pse është sektor i vështirë e nuk e pranon kushdo. Aty e mbylla. Por kam mbetur i kënaqur për dy gjëra: E para, unë shërbeva aty ku u caktova, dhe nuk “gërvishta” askund. Në saje të punës, i vura rëndësi vetes që të hidhja këmbën ku duhej, të isha njeri me norma e disiplinë. Mendoj që kam krijuar respekt te ata që më kanë njohur. Jam munduar që t’i shërbej vendit ashtu siç duhet. Nuk kam qenë i vetëm, nuk mund ta mohoj që ka patur shumë e shumë njerëz me vlera që tani nuk jetojnë më. Pra, jemi produkt i asaj kohe, ajo na kaliti e na bëri t’i shërbejmë vendit.

Jeni brezi që na bëni krenar çdo ditë!
Komandant, jemi drejt fundit të bashkëbisedimit tonë. Unë pata fatin e madh që të kisha në këtë intervistë, një njeri të jashtëzakonshëm, me kontribute dhe vlera te padiskutueshme.

Jemi në prag të festimeve të 80-vjetorit të Çlirimit të Atdheut. Datat 28-29 i kemi shumë pranë, por jo më larg kemi edhe 4 Dhjetorin, ditën e Krijimit të Ushtrisë Shqiptare. Çfarë do t’u uronit shqiptarëve, por mbi të gjitha bashkudhëtarëve tuaj, ushtarakëve, në detyrë ose jo?

Përpara se të flas për ushtarakët, dua edhe një herë të theksoj që dëshiroj që të gjithë të mendojnë në interes të vendit, në interes të Shqipërisë, të krenarisë së saj, të asaj që bëri populli shqiptar në atë periudhë, e cila ka mbetur epope, jo se e duam ne lavdinë, por ka mbetur epope, sepse në historinë e luftërave dhe të kryengritjeve, përveç asaj të Skënderbeut, është e vetmja

për sa i takon hapësirës, kohës, pjesëmarrjes dhe përfundimeve. Me dy fjalë: ajo epope, Lufta Nacionalçlirimtare konsolidoi pavarësinë e vitit 1912. Nëse nuk do të ishte ajo luftë, ne nuk do të ekzistonim si shtet. Do të dëshiroja që ajo epope që konsolidoi pavarësinë, në këtë 80-vjetor të përkujtohet e të festohet me të gjitha të mirat. Në këtë mes ishte rasti që edhe pajtimi kombëtar që nuk u bë asnjëherë, as pas mbarimit të luftës, as pas vitit ’91, duhet të bëhet tani. Për sa i takon ushtarakëve që janë në detyrë tani, do të dëshiroja, si një njeri që u rrita, u plaka e u moshova, që Shqipëria të kishte një ushtri elitë, që të mos gjendeshim në situata të vështira në të ardhmen. Do të dëshiroja që ushtarakët e ardhshëm që do të shërbejnë në ushtri, të duan vendin e popullin e tyre, të duan shërbimin e detyrën! Gjithnjë të duan vendin e popullin e tyre e t’i shërbejnë...

Bashkohem edhe unë me fjalët e zemrës tuaj, për t’i uruar të gjithë shqiptarisë festa të bekuara të këtij fund nëntori! Shijoni çdo moment në tokën tuaj!

Në kremtim të 80-vjetorit të Çlirimit të Shqipërisë, Organizata Kombëtare e Dëshmorëve të LANÇ-it dhe të Dëshmorëve të tjerë të Atdheut organizoi një takim jubilar, qëllimi i të cilit është të nderojë kontributin e dëshmorëve dhe veteranëve në 80-vjetorin e Çlirimit të Shqipërisë, duke vlerësuar sakrificën e tyre për lirinë e vendit dhe të rrisë ndërgjegjësimin për këtë periudhë vendimtare në histori, përmes kumtesave të të pranishmëve.

Organizatorët synojnë të përkujtojnë 80-vjetorin e çlirimit nga pushtimi nazist. Kjo ngjarje përfaqëson kulmin e një lufte të gjatë dhe të përgjakshme që kërkoi sakrificën e shumë patriotëve, të cilët me guxim dhe vendosmëri luftuan për lirinë e atdheut të tyre. 29 Nëntori shënon ditën e triumfit të popullit shqiptar, një ditë që ka një rëndësi të paçmuar për historinë tonë kombëtare dhe që u përcjell brezave të ardhshëm mësimet të rëndësishme.

Dr. Gjergji Velo, kryetar i Organizatës Kombëtare për Dëshmorët e LANÇ-it dhe Dëshmorët e tjerë të Atdheut, i cili mbajti dhe fjalën e hapjes u shpreh se: “Në këtë 80-vjetor të çlirimit të Atdheut, bashkia Tiranë në bashkëpunim me Organizatën Kombëtare të Dëshmorëve të LANÇ-it dhe të Dëshmorëve të tjerë të Atdheut organizon këtë takim jubilar me ju nëna, motra, vëllezër e nipër të Dëshmorëve të Atdheut. Personalisht e kam kërkuar të kishim në këtë veprimtari pushtetin vendor e atë qendror dhe ja ku kemi këtu mes nesh Presidentin e Republikës, zotin Bajram Begaj, ish-president të Republikës, zotërinjtë Alfred Moisiu, Rexhep Meidani e Bamir Topi, kryetaren e Kuvendit të Shqipërisë, zonjën Elisa Spiropali, zëvendëskryeministren, zonjën Belinda Balluku, kryetarin e Bashkisë, zotin Erjon Veliaj, ministrin e Arsimit, zonjën Orgesa Manastirliu, prefektin e Tiranës, zotin Afrim Qendro, kryetarin e Këshillit të Qarkut, zotin Aldrin Dalipi, nënkryetarin e Bashkisë, zotin Andi Seferi, kryetaren e këshillit bashkiak, zonjën Romina Kuko, deputetë dhe të tjerë. Në emrin tuaj u uroj mirëseardhjen në këtë takim jubilar!

Në prag të dy datave historike, 28 Nëntorit të Pavarësisë dhe 29 Nëntorit të Çlirimit të Atdheut organizojmë këtë takim festiv për të nderuar bijtë më të lavdishëm të Shqipërisë, veprën e të gjithë çlirimtarëve heroikë, Heronjtë e Popullit dhe Dëshmorët e Atdheut, që i kontribuon 28 Nëntorit të lavdishëm, si dhe ata që ranë e mbetën përjetë lapidarë për 29 Nëntorin e çlirimit të Shqipërisë.

Historia e popullit është histori lavdie. Që të vinte 28 Nëntori, Dita e Mëvetësisë Kombëtare, u desh të luftohej pa ndërprerë për t’u shkëputur një herë e përgjithmonë nga sundimi i gjatë otoman dhe për t’iu bashkuar Europës si shtet më vete. Për këtë kauzë luftuan, ranë dhe mbetën lapidarë shumë nga trimat e pushtës e të penës së periudhës së Rilindjes, si dhe shumë luftëtarë të çetave të para kryengritëse dhe të Lirisë.

Dita e 28 Nëntorit, që është futur në histori si Dita e Flamurit, ka qenë dhe ka për të mbetur Përmendore e lartë Historie. Gjejmë rastin t’u drejtojmë Plakut të urtë të Flamurit, Ismail bej Vlorës dhe patriotëve të tjerë firmëtarë të Aktit të Pavarësisë, tërë mirënjohjen tonë të thellë.

Edhe mbas 28 Nëntorit historik popullit tonë iu desh të mos e hiqte pushkën nga dora. Sepse kohët ishin të turbullta dhe situata në Ballkan e në Europë ishte tepër e rrezikshme. Duheshin mbrojtur kufijtë e juglindjes nga andartët grekë, por edhe viset e veriut prej ndërhyrjeve të egra serbe!

Ishte koha kur Konferenca të ndryshme europiane e shqyenin Shqipërinë, duke i shkaktuar një tragjedi shekspiriane. Në këto kushte, në jug e në veri të vendit, shqiptarët e rreshtuar në çeta atdhetare u vunë në mbrojtje të kufijve të shenjtë të Atdheut. Sot u përulemi dhe do të vazhdojmë t’u përulemi me shumë respekt këtyre bijve të pavdekshëm, që iu përgjigjën zërit të Atdheut dhe shumë prej tyre nuk kursyen as gjakun për çështjen e shenjtë të Shqipërisë.

S’janë të paktë të rënë e flijuar për drejtësi shoqërore dhe liri demokratike. Në vargun e gjatë të martirëve të sakrifikuar për emancipim shoqëror janë edhe tërë ato figura të shquara e të pavdekshme, që sot i kemi mbi piedestale të lartë. Pozicionuar në krahun e duhur të historisë, në krahun e atdhetarizmit, këta dishepuj të Atdheut nuk u pajtuan me regjimin e Zogut, pranuan vetëmohim e deri edhe flijim të jetës së tyre.

Qofshin përherë të paharruar në mendjet dhe në zemrat tona! Fashizmi mbetet kudo e kurdoherë fashizëm. Ai është rrezik i madh për çdo vend. Ja pse dhjetëra e qindra guximtarë shqiptarë kaluan male e dete dhe iu gjendën pranë popullit spanjoll në ditët e tij më të vështira për të asgjësuar bishën gjakatare fashiste. Dhe sot, nga ky takim solemn historik, ne u bëjmë homazh antifashistëve shqiptarë në Spanjë, që luftuan e mjaft prej tyre ranë për një kauzë të shenjtë: asgjësimin e bishës më të egër që ka njohur njerëzimi: nazizmit gjerman. Lufta Antifashiste Nacionalçlirimtare e Popullit Shqiptar është epopeja më e madhe e popullit shqiptar. E filluar kjo më 7 prill të vitit 1939, kur atdhetarët e vërtetë shqiptarë u përballën me mijëra pushtues italianë. Mujo Ulqinaku me shokë i dëshmuar Europës dhe botës se antifashizmi shqiptar ishte flamur lufte. Antifashistët me në krye Mujon u bënë qëndresë heroike pushtuesve italianë. Mbreti Zog, që kishte premtuar se do të vishte opingat për të dalë malit për të luftuar kundër pushtuesve italianë, mbushi valixhet me flori dhe ia mbathi për jashtë shtetit! Mbasi hëngri drekë e darkë në Zemblak, tradhtoi Atdheun – Shqipërinë! Por shqiptarët u komanduan nga ndërgjegjja e tyre. Shkuan me vetëdije drejt flijimit në emër të Atdheut. Ndërkohë, kodrave të Pezës gjëmonte pushka e trimave të Çetës së parë Antifashiste në Shqipëri. Radio Londra i bënte të ditur Europës, se antifashistët e Myslim Pezës luftonin trimërisht dhe korrnin fitore kundër pushtuesve italianë. E ideuar,

Organizata Kombëtare e Dëshmorëve të LANÇ dhe të Dëshmorëve të tjerë të Atdheut, takim jubilar me rastin e 80-vjetorit të Çlirimit të Atdheut

e frymëzuar dhe e udhëhequr nga Partia Komuniste Shqiptare, Lufta Antifashiste Nacionalçlirimtare, e realizuar në bashkëpunim edhe me nacionalistët e ndershëm dhe patriotë, që në fillimet e veta mori përpjesëtime të gjëra. Pas Konferencës së Pezës nisën e vazhduan të krijoheshin njëra mbas tjetrës çetat e para partizane, si dhe këshillat nacionalçlirimtare. Nuk do të vononte shumë dhe, më 10 korrik 1943, do të krijohesh në Elbasan Shtabi i Përgjithshëm i Ushtrisë Nacionalçlirimtare Shqiptare me komandant major Spiro Moisiun dhe komisar Enver Hoxhën. Dhe vetëm një muaj më pas, më 15 gusht 1943, do të krijohesh në Vithkuq Brigada I Sulmuese Partizane, e cila do të pasohet edhe nga shumë të tjera.

Lufta Antifashiste Nacionalçlirimtare e Popullit Shqiptar ka qenë, është e do të mbetet medaljon historie për atdheun. Pinjollët e Ballit Kombëtar, por edhe disa pseudo historianë servilë të pushteteve të radhës përpiqen ta njollosin këtë Luftë me të ashtuquajturën luftë civile (!), por e kanë marrë të qartë përgjigjen nga pjesëtarët e

Familjeve të Dëshmorëve, nga Pasardhësit e Veteranëve të Luftës, si dhe nga kushdo tjetër që i dhimbset Atdheu. Sigurisht, na vjen keq kur shikojmë të botohen libra që fyejnë kuadrot e larta të Luftës, madje edhe Heronjtë e Popullit, duke i konsideruar kriminel lufte (!), por ne nuk do të pushojmë së punuari për t’u nxjerrë bojën këtyre kalemxhinjve. E njohur zyrtarisht nga Aleatët e mëdhenj anglo – sovjet – amerikan në dhjetor të vitit 1942, Lufta Antifashiste Nacionalçlirimtare e Popullit Shqiptar vazhdoi të ndizej flakë jo vetëm në Shqipëri, por edhe jashtë kufijve shtetërorë të saj. Në vijim të planeve që zbatonte Koalicioni Antifashist Botëror, me urdhër luftarak të Komandantit të Përgjithshëm, disa brigada partizane kaluan matanë kufirit shtetëror dhe vazhduan t’i ndiqnin nazistët gjermanë këmba – këmbës edhe në trojet e Kosovës martire dhe të ish-Jugosllavisë, gjatë të cilave ranë e mbetën yje të pashuar rreth 60 partizanë, 20 prej të cilëve ishin komisarë.

Përjetë lavdi trimave që ranë në Kosovë dhe në trojet jashtë kufijve shtetërorë!

Gjatë këtyre tridhjetë e katër vjetëve demokraci kanë rënë në krye të detyrës mbi 250 punonjës të Policisë së Shtetit, që tashmë kanë zënë vend në gjerdanin e artë të Dëshmorëve të Atdheut.

Qofshin përjetë të paharruar!

Ndërsa kujtojmë e nderojmë dy datat lapidare, 28 dhe 29 Nëntorin, veprën e Dëshmorëve që çuan në këto dy lapidare, nuk mund të mos kujtojmë e të mos përkulemi me plot nderim edhe përpara të rënëve të lavdishëm të vëllezërve tanë në Kosovë. Epopeja e Adem Jasharit nuk ka për t’u harruar kurrë. Gjaku i Heronjve dhe i Dëshmorëve të Kosovës gjendet në themelet e shtetit më të ri të Europës, Kosovës martire.

Shqipëria ka bërë dhe vazhdon të bëjë hapa të shpejta përpara drejt familjes së civilizuar europiane, drejt institucioneve të saj më të larta, në themelet e të cilave është antifashizmi. Le të punojmë të gjithë së bashku, që të forcojmë shtetin ligjor dhe të emancipojmë pareshtur demokracinë.

Në emrin tuaj, pjesëmarrës të nderuar, si dhe në emër edhe të rinjve që ndodhen këtu përsërisim mesazhin aktual: ta transmetojmë stafetën e lavdisë së Dëshmorëve nga brezi në brez! Ndërkohë, rikujtojmë atë çka kemi ngritur prej kohësh, që shteti të na përfshijë në protokollin e vet dhe në Ditën e Dëshmorëve të Atdheut të mbahet një minutë heshtje kombëtare për ata që kanë bërë luftën dhe që kanë dhënë jetën për interesat më të larta të Shqipërisë. Ripërsërisim kërkesën që Simbolet e LANÇ-it dhe Varrezat e të rënëve për Atdhe të urbanizohen për t’i bërë sikundër i ka Europa dhe bota e qytetëruar demokratike. Ndërkohë, do të ishte në nderin e Shtetit në qoftë se do të krijonte një institucion që do të merrej me studimin e ngjarjeve më madhore të historisë së popullit tonë, filluar nga Lidhja Shqiptare e Prizrenit dhe deri në ditët tona.

Lavdi Dëshmorëve të LANÇ dhe Dëshmorëve të tjerë të Atdheut!

Rrofshin 28 dhe 29 Nëntori, dy lapidarët më të lartë të historisë së popullit tonë!

Nënkolonel Manush Nebiaj, portreti i ushtarakut model

Uniforma ushtarake është më shumë sesa një veshje e përditshme për ata që mbajnë në supet e tyre përgjegjësinë e mbrojtjes së vendit. Ajo është një simbol i shtetësisë, disiplinës dhe unitetit kombëtar.

Për këtë arsye, është e rëndësishme që institucionet dhe trupat tona ushtarake të vlerësojnë dhe ruajnë dinjitetin e uniformës që ata mbajnë. Në arenën ndërkombëtare, çdo ushtar që përfaqëson shtetin tonë në misione paqeruajtëse ose operacione të përbashkëta është një ambasador i Shqipërisë. Uniforma që ata mbajnë pasqyron jo vetëm disiplinën dhe përgatitjen e tyre, por edhe vlerat dhe dinjitetin e shtetit tonë.

Kolin Pauell, një nga ish-ushtarakët dhe politikanët më të suksesshëm të kohës sonë, i cili kur i referohet profesionit të ushtarakut sjell në vëmendje se: “Nuk ka profesion në të cilin përgjegjësia për jetën e vdekjen bie në supe kaq të njoma si në Ushtri, kësaj pjese të nderuar të Kombit, të asaj pjese të shoqërisë, që e përjeton idealin demokratik më përpara se çdo pjesë tjetër e saj”. Këta janë pjesa elitë e shoqërisë sonë, të cilët me moton Detyra, Nderi, Atdheu, ndërmarrin rrugëtimin e vështirë por të shenjtë, atë të ushtarakut.

Një prej tyre është dhe nënkolonel Manush Nebiaj, i cili lindi më 15.04.1966, në qytetin e gurtë të Gjirokastër, ku dhe mori formimin e parë në shkollën e vendlindjes së tij, më tej kreu shkollën e mesme Profesionale, për të vazhduar me realizimin e ëndrrës për t’u bërë pjesë e Forcave të Armatosura. Rrugëtimi në këtë fushë ishte i vështirë, por i bukur dhe ambicioz. Çdo ditë e përballte me diçka të re djaloshin e mençur gjirokastërit. E bukur nisi jeta në atë prag fillimi në uniformën e gjelbër dhe e mrekullueshme u bë, kur po këtu njohu bashkudhëtaren e tij të jetës dhe punës, Irelën, vajzën e ëmbël përmetare me të cilën do të sillnin në jetë dy fëmijët e tyre, sot krenari për ta.

Një personalitet si komandant Manushi, natyrisht e bën të tillë marrëdhënia që krijon me njerëzit, të padallimtë, përtej çdo moshe, hierarkie dhe profesioni dhe përmes tyre kupton përjetësinë e imazhit të dikujt që nuk e ndan nga memoria si njeriu me gjurmë të thella. Rrugëtimi në Forcat e Armatosura do të ecte me të gjitha sfidat që ky profesion ka.

Disa prej detyrave të realizuara me përsosmëri prej nënkolonel Manush Nebiaj janë: Përgjegjës sektori/Zëvendëskomandant në Qendrën e Menaxhimit Material & Laboratorin Qendror të FA-së, Komandant i batalionit Logjistik, në Komandën e Forcës Tokësore, Specialist transporti, në degën Logjistike, në Komandën e Forcës Tokësore, Shef seksioni logjistik në Policinë Ushtarake, Zëvendës Drejtor, në Qendrën e Riparimit dhe mirëmbajtjes së teknikës së FA-së, në Komandën Mbështetëse, Specialist mirëmbajtje dhe specialist operacionesh, në degën e Operacioneve dhe Stërvitjes në Komandën Mbështetëse. Zëvendëskomandant në Parkun e Veturave të Ministrisë së Mbrojtjes, Shef seksioni administrate, Intendent batalioni logjistik i Shtabit të Përgjithshëm, Shef Prapavije në Akademinë e Mbrojtjes, Intendent prapavije, në Shkollën e Bashkuar të Oficerëve.

Por nuk ka lënë mënjandë studimet për ngritje profesionale si: studime në Kursin e Komandës dhe Shtabit të Përgjithshëm, në Komandën e Doktrinës dhe Stërvitjes. Diplomë e Nivelit të Parë, Universiteti Bujqësor Tiranë, Diplomë e nivelit të parë “Prapavijë” dhe të dytë Master Shkencor,

Brenda një periudhe të shkurtër kaloi nga një repart në tjetrin, në pozicione të ndryshme, duke ndjerë çdo të thotë të kaloje nga njëri hap në tjetrin. Duhej të merrje gradën e radhës, për të cilën duhet të bëje stërvitje, kualifikime, që kërkonin përqendrim dhe përgatitje fizike, të cilat e mbanin shumë të angazhuar. Shërbimi në Forcat e Armatosura është më shumë sesa një mision, ai është mishërimi i detyrës së vështirë, sakrificës por në të njëjtën kohë është sfida e të qenit i pari aty ku e kërkon kombi e detyra, këtë përcolli ndër vite dhe nënkolonel Nebiaj.

Po si mund të mos ishte ‘i arrirë’ nënkolonel Nebiaj, rritur nga kjo grua me shtat të vogël por zemër të madhe, me emrin më të bukur nënë.

Nëna, burimi i jetës dhe simboli i dashurisë së tij.

Dashuritë e mëdha lindin nga njerëz të mëdhenj, është nga ato dashuritë e njëanshme, të pakthyeshme... Nëna, simbol i

NJË PERSONALITET SI KOMANDANT MANUSHI, NATYRISHT E BËN TË TILLË MARRËDHËNIA QË KRIJON ME NJERËZIT, TË PADALLIMTË, PËRTEJ ÇDO MOSHE, HIERARKIE DHE PROFESIONI DHE PËRMES TYRE KUPTON PËRJETËSINË E IMAZHIT TË DIKUJT QË NUK E NDAN NGAMEMORIA SI NJERIU ME GJURMË TË THELLA. RRUGËTIMI NË FORCAT E ARMATOSURA DO TË ECTE ME TË GJITHA SFIDAT QË KY PROFESION KA.

perfeksionit dhe i dashurisë së kulluar. Kjo qenie me fuqi të paimagjinueshme, të bën dhuratën më të shtrenjtë “jetën” dhe bekimin e saj për çdo hap në jetë.

Dhe ky bekim të ndjek në krijimin e familjes me njeriun e duhur, me të cilën rritesh profesionalisht, dhe me duart e tua vendos gradën kolonel mbi supet e brishtë të bashkëshortes. Emocionuese, por dhe një shembull përsosmërie kjo e çiftit Nebiaj. Ku pasioni, profesioni, dashuria dhe mirësia ndaj njëri-tjetrit bëjnë familjen model, shembull për brezat e rinj.

Ushtarakët tanë janë heronjtë e heshtur, të cilët shpesh nuk marrin vlerësimin që meritojnë. Prandaj, është detyra jonë si shoqëri të vlerësojmë dhe respektojmë punën dhe sakrificat e tyre. Çdo qytetar duhet të kuptojë rëndësinë e uniformës ushtarake dhe të mbështesë trupat tona në çdo mënyrë të mundshme. Respekti për ta është respekt për vetë shtetin tonë dhe për të gjithë ata që kanë sakrifikuar për të mbrojtur lirinë dhe pavarësinë tonë.

Prof. Asoc. Dr. BERNARD ZOTA

Në kuadrin e festës së 28 Nëntorit, Ditës së Pavarësisë, studiuesi i njohur lab Fitim Çaushti, na ka prurë një libër, duke sjellë në jetë monografinë “Veli Harxhi, firmëtari i Pavarësisë”. Thënë që në fillim, u befasova nga një libër kompleks, ku dritësohet një figurë kombëtare, por dhe shumë figura madhore të Shqipërisë të viteve 1878-1912.

Është e vërtetë se librin Fitim Caushi e nis si monografi, për një figurë kombëtare, por rreth kësaj figure dhe shumë figurave të tjera madhore e kombëtare, libri bëhet shumë-dimesional dhe përfshin mbi 300 figura të shquara të kombit shqiptar, por dhe figura të miqve e të shokëve të huaj... me këtë libër të thjeshtë dhe të vogël në dukje, hyn një histori e madhe...të lumtë i nderuar, se ia ke kaluar dhe Tolstoit, që në katër vëllime te “Lufta dhe Paqja” ka rreth 550 personazhe historikë dhe artistikë...

Me këtë prurje të re, Fitim Caushi na vjen si një njohës i ditur i Jugut të Shqipërisë, dhe na vendos në tavolinë një libër që sjell kontribute të mjaft personaliteteve të viteve mbi një shekull më parë. E sjell këtë kujtesë në ditët e sotme përmes shtypit të kohës, shkrime të natyrës historike, përmes mjaft kronikave e shënimeve, si dhe monografive historike të publikuara, na paraqet një firmëtar, Veli Harxhi, një nga njerëzit e rëndësishëm të kohës së Pavarësisë.

Ishte koha kur çështja kombëtare vlonte, kur ndjeshmëria e saj gjendej në çdo fshat, në krahina dhe treva të Shqipërisë. Lëvronte shpirti patriotik në Gjirokastrë, në Vlorë dhe në Jugun e Shqipërisë. Përballë këtij shpërthimi vullkanik atdhetar, Veli Harxhi veproi, kontribuoi dhe ishte pjesëmarrës si intelektual, atdhetar, patriot dhe luftëtar.

Në këtë atmosferë të shqetësimeve të Rilindjes Kombëtare për fatet e Shqipërisë, Veli Harxhi e kaloi rininë e tij në Stamboll. Në këtë mjedis ai u formua me ndjenja patriotike dhe filloi angazhimin aktiv në veprimtarinë e Rilindjes. Ndikim në formimin e tij pati Lidhja e Prizrenit, si dhe lëvizjet për Pavarësi në fillim të shek. XX iu bënë një me këtë realitet politik, historik, kulturor dhe ushtarak.

Në jug të Shqipërisë kishte filluar një veprimtari e madhe edhe për shkak të rrezikut grek që shfaqej në forma dhe mjete të shumta u vu në shërbim të mbrojtjes së territoreve.

Në këtë situatë të veprimtarive dhe kontributeve intelektuale, në këtë terren të vështirë të luftës dhe të Shpalljes së Pavarësisë, Veli Harxhi u shqua si njëri nga veprimtarët e kohës, duke demonstruar frymë kombëtare, për këtë kishte nevojë Atdheu.

Në shkencat Politiko-Juridike të Stambollit, Veli Harxhi ishte formuar dhe shkolluar si një intelektual, i dalluar si një veprimtar me dije të gjera dhe njohës i politikës, diplomacisë dhe aktualitetit në Turqi, Ballkan dhe në Europë.

Prandaj, i nderuar studiues Fitim Caushi, të përgëzoj se ke vepruar mjaft mirë në këtë prurje të figurës së Veli Harxhit. Nëpërmjet kronologjisë historike jepet i plotë kontributi dhe veprimtaria e Veli Harxhit, nëpërmjet deduksionet të autorit, që është në stilin e të shkruarit të tij. Në udhëtimin jetësor të Veli Harxhit, të bie në sy shkollim, profili intelektual, por dhe tradita e shquar dhe e trashëguar qytetase e Gjirokastrës.

Në veprimtarinë e Veli Harxhit shpërfaqet vazhdimi i traditës së kuvendeve dhe të mbledhjeve popullore. Ishin të rëndësishëm për Veli Harxhin takimet dhe bashkëpunimi i mjaft aktorëve vendorë të Shqipërisë së Jugut, si forma praktike të përcimit të ideve kombëtare përparimtare në popullsinë vendase, tregues që ndikoi në ndërgjegjen kombëtare të shqiptarëve, por dhe të mbrojtjes së territoreve tokësore pas ndarjes së kufijve në korrikun e vitit 1913.

Veli Harxhi në mjedisë, takime, kuvende shpalosi shumë qartë idetë dhe mendimet e rëndësishme të Abdyl Frashërit e Naim Frashërit, të Shahin Kolonjës e Hasan Tahsimit, si dhe të Ismail Qemalit. Ai kudo shfaqte si një njohës i rëndësishëm i politikës, ishte aktiv dhe këshillues i ngjarjeve dhe situatave.

Rilindasi Veli Harxhi punoi në mjedisin e nxehtë të luftës dhe të ngjarjeve historike, dhe ndikoi me mendime dhe ide, sepse e kishte shkelur me këmbë të gjithë realitetin shpirtëror dhe gjeografik të jugut të Shqipërisë.

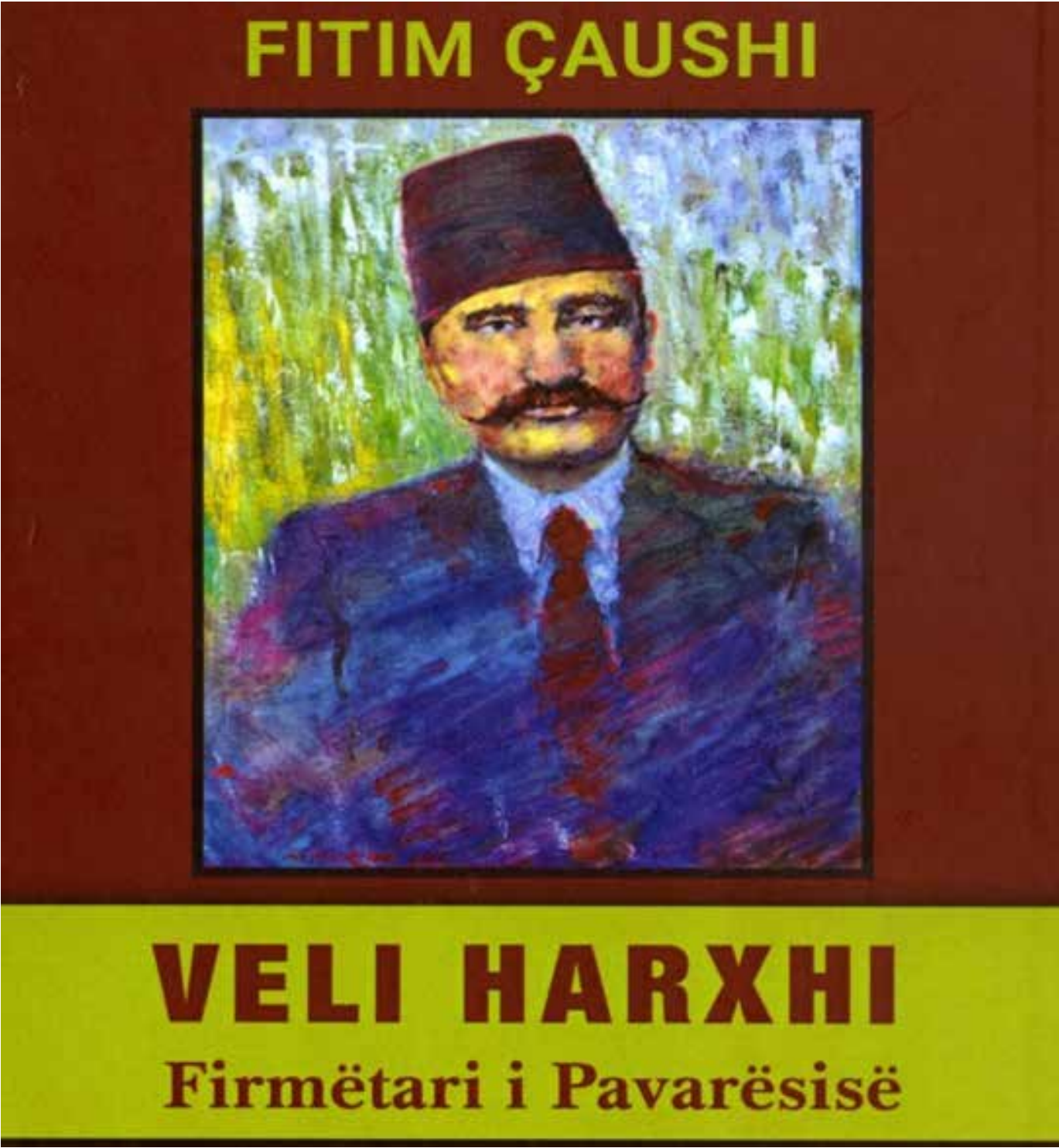
Që student kishte simpatizuar dhe njohur me Abdyl Frashërin, Naim Frashërin, Dervish Himën, Hasan Prishtinën, Ismail Qemalin, etj. Në çdo kohë të studimeve ishte gjendur afër njerëzve të ndritur të kombit, të cilët po ndikonin në formimin e tij atdhetar dhe universitar.

Këta shembuj të çmuar të patriotizmit të viseve shqiptare, që nga Dibra e deri në Çamëri, përbënin një mësim të madh për rilindësin Veli Harxhi.

Autori në libër sjell tërë veprimtarinë e Veli Harxhit në bashkëpunim me emra të dëgjuar dhe veprimtarë të palodhur brenda dhe jashtë Shqipërisë. Më tej vijohet dhe me figura të tjera të Pavarësisë, dhe na jep një tablo të rëndësishme, të detajuar dhe informacion të dendur të natyrës atdhetare.

Në kohën e Shpalljes së Pavarësisë dihet prania e tij, si një nga

Veli Harxhi, figura emblematike e Pavarësisë

firmëtarët e Pavarësisë. Veli Harxhi na dëshmon me personalitetin e tij të padiskutueshëm, me qartësinë, forcën dhe me shërbimin ndaj atdheut dhe kombit. Ai ishte njëri nga të shkolluarit, por dhe njëri nga nëpunësit e rëndësishëm të Ismail Qemalit. Ai u bë dhe njeri që kontribuoi në praktikën e qeverisë së parë shqiptare, e dalë në rrethana dhe kushte të vështira.

Qeveria e Vlorës kaloi sprovë të mëdha. Ato vinin nga kursi politik e diplomatik, por dhe çështjet delikate, si sistemi ekonomik, shkolla, kultura, krijimi i administratës, sistemi i taksave, prona, formulimi i ligjeve (Sistemi Gjyqësor), që përbënin bërthamën e shtetit shqiptar. Ky volum pune po bëhej në rrethana të vështira, me perëndimin, me trysinë e shovinizmit ballkanik, me tradhti të eksponentëve të brendshëm shqiptarë, e rrezikuan qeverinë e përkohshme të Ismail Qemalit. Veli Harxhi në këtë situatë ka punuar me përkushtim si patriot dhe i është gjendur pranë Ismail Qemalit, si dhe duke kryer shërbimin e vyer ndaj atdheut.

Mjaft ligje, vendimmarrje, iniciativa ligjore, si dhe “Kanuni i administratës civile në Shqipëri” kanë mendimin konkret të Veli Harxhit. Ai gjithashtu ishte dhe njëri nga ekspertët e rëndësishëm të ligjeve për administratën publike. Puna si këshilltar i ministrit të Drejtësisë, bashkëpunimi me Ali Asllanin, me Luigi Gurakuqin, me Dhimitër Beratin, si dhe figura të njohura të Qeverisë së Vlorës të drejtuar nga Ismail Qemali, tregojnë dhe qartësojnë se në historinë e shtetit shqiptar, ka dorë dhe një figurë e shkëlqyer i quajtur Veli Harxhi.

Libri monografik “Veli Harxhi: Firmëtari i Pavarësisë” studiuesi Fitim Caushi e ka përqendruar në lëndën rreth situatave historike dhe fëmijërisë së Veli Harxhit, vendlindja, rreth luftërave ballkanike, për ngritjen e Flamurit në Gjirokastrë, kundër disa intrigave të brendshme dhe presionit grek, largimin nga jeta të Veli Harxhit, pasardhësit dhe degët e një lisi kombëtar, etj. Të gjitha këto gjatë leximit të librit na lejojnë të mësojmë jetën dhe

veprimtarinë e një firmëtari të Pavarësisë.

Autori e shoqëron librin me një paralelizëm të rëndësishëm, ku nga njëra anë janë ngjarjet dhe në anën tjetër dukshëm jepen kontributet e Harxhit.

Libri vjen si një “kalendar”, si një rrëfim për historinë dhe jetën e një figure të shquar, më tej libri shfaqet si një manual me ngjarje, refleksione, momente dhe autori ka ditur të rrëfejë këtë kronologji, të cilën e paraqet në libër nga fillimi në fund shumë këndshëm dhe rrjedhshëm.

Autori si një mjeshtër i monografisë ka ditur të bëjë zbulimin e jetës dhe të veprimtarisë së Veli Harxhit. Këtë rrëfim mjeshtëror e shoqëron me denduri në ngjarje, në takime me njerëz të shumtë dhe na e jep jetën e tij emblematike, plot vull dhe denduri të ngjarjeve dhe të rrethanave të kohës.

Libri ka një gjuhë të thjeshtë, të pastër dhe të bukur, pasi të bën ta duash personazhin që në hapat e parë të formimit të tij. Autori në libër sjell mjaft burime, kronika, data historike, të dhëna, dëshmi të marra nga arkiva dhe nga dokumente të shkruara, të dhëna nga kujtesa popullore e gjendur në folklor, etj.

Dukuri e re është se na përshkruan frymën e kohës, pra rastin e Veli Harxhit, si atdhetar, ide dhe mendime të Rilindjes Kombëtare, të lëvizja kombëtare për Pavarësi, të ndërgjegjes kombëtare, praktika në frymën kohore si në formulimin e ligjit administrativ, të informimit dhe të konfliktit etj.

Autori ka ditur të na japë një rrëfim të këndshëm, të qartë dhe model për Veli Harxhin. Fitim Caushi e sjell me dashuri këtë figurë të dijes sonë historike si një faqe të re, si një vlerë që edukon, por dhe përçon mundim, sakrifica, fisnikëri, mençuri, besim dhe bashkëjetesë të dekadave më parë të shqiptarëve për Shqipërinë. Libri është dhe një apel, një thirrje për të kuptuar se me ç’ dashuri e deshën firmëtarët Shqipërinë. Sakrifica në çdo kohë është vetëm dashuri për Atdheun.

Presidenti i Shoqatës
(Shoqata "Skënderbej")
Prof. Asc. Dr. Kol. (L) Gëzim Mustafaj

KAPITEN (P) VERI
TALUSHLLARI

Redaksia e gazetës "Ushtria" falënderon Presidentin e Shoqatës "Skënderbej" në New York, Prof. Dr. Kol. (L) Gëzim Mustafaj dhe kapiten (P) Veri Talushllari, për bashkëpunimet e tyre të vlera në pasqyrimin e aktivitetëve dhe figurave me kontribut të rëndësishëm në historinë dhe ushtrinë shqiptare. Në këtë material na kanë sjellë një copëz Shqipërie nga Amerika e largët. Gëzuar të gjithë bashkatdhetarëve tanë festat kombëtare! Qofshi të bashkuar ashtu siç është amaneti i të parëve tanë!

Nëntori i Shqiptarëve, çdo ditë e këtij muaji ka një domethënie për të gjithë ata që në dejet e tyre qarkullon gjaku arbëror. Brenda dhe jashtë Shqipërisë, përtej oqeanit të pafund, ku prej vitesh shqiptarët në Amerikën e largët festojnë solemnisht festat kombëtare në zemër të një vendi, ku liria është principi i jetës. Të shumtë janë dhe ish-ushtarakët shqiptarë të emigruar me familjet e tyre, të cilët vazhdojnë të mbajnë lart identitetin kombëtar. Pikërisht në këto ditë festash, Ushtarakët shqiptarë në Nju Jork, familjarë të tyre, anëtarë dhe miq të Shoqatës SKËNDERBEJ, ngritën siparin e kremtimeve të festave të mëdha. Nën tingujt e Himnit të Shteteve të Bashkuara të Amerikës dhe Himnit të Flamurit Kuqez, me dorë në zemër dhe mall për Atdheun, festuesit nderojnë dy datat e shenja të Historisë sonë Kombëtare. Në fjalën e tyre, Presidenti i Shoqatës, Prof. Dr. Kol. (L) Gëzim Mustafaj, i cili mes të tjerash tha: "Data 28 Nëntor, është një datë që përkon me shumë ngjarje historike për kombin Shqiptar. Më 28 Nëntor 1443, Skënderbeu në Kështjellën e Krujës ngrii Flamurin Kombëtar. Më 28 Nëntor 1912, Ismail Qemali në Vlorë ngrii Flamurin kombëtar dhe shpalli pavarësinë e Shqipërisë. Më 28 Nëntor 1997, në varrimin e mësuesit Halit Geci, të vrarë nga ushtria dhe policia serbe, UÇK, ajo që do t'i sillte lirinë dhe pavarësinë Kosovës, pas disa viteve në ilegalitet, doli hapur me uniformën, simbolin dhe flamurin kombëtar. Më 28 Nëntor lindi Komandanti Legjendar Adem Jashari, që për çlirimin e Kosovës dha jetën së bashku me gjithë familjen e tij, duke luftuar dhe qëndruar heroikisht për 3 ditë me radhë përballë forcave ushtarake dhe policore serbe. Ky vit, më 29 Nëntor është edhe viti i 80-vjetorit të çlirimit të vendit nga pushtimi fashist".

"Pavarësia e shpallur në Vlorë, më 28 nëntor 1912, - vazhdoi kumtesën e tij Prof. Dr. Kol. (L) Gëzim MUSTAJ, - është një produkt kompleks, shumë dimensional, shumë faktorësh. Ajo ditë sot quhet Dita e Pavarësisë së Shqipërisë, por në fakt ajo u arrit me kontributin e të gjithë shqiptarëve kudo që ndodheshin në trojet e tyre nga Çamëria deri në Kosovë si dhe nga Durrësi deri në Luginën e Preshevës. Më 28 nëntor 1912 në orën 14.05 do shpallej pavarësia e Shqipërisë, ndërsa flamuri do të shpalojë nga Ismail Qemali në orën 15.12 minuta nga dritarja ku ishte mbledhur kuvendi. Në përbërje të Kabinetit të saj të parë, si një ndër ministrë kryesore u përfshi edhe Dikasteri i Luftës apo i Mbrojtjes Kombëtare, me në krye një oficer madhor karriere, me shumë përvojë drejtimi, organizimi dhe luftarake, gjeneral brigade Mehmet Dërralla (Tetova). Detyrat e

Nëntori i Shqiptarëve mbledh ish-ushtarakët në Amerikë

këtij dikasteri ishin që të organizonin mbrojtjen e territoreve. Pak muaj më pas, më 4 maj 1913, u krijua edhe Shtabi Madhor, që përbënte njëherazi zyrën numër Një të Ministrisë së Luftës. Sot ne festojmë edhe 80-vjetorin e çlirimit të vendit nga pushtuesit fashist. Pak kohë mbas shpërthimit të Luftës së Dytë Botërore, Shqipëria u rendit në Aleancën Antifashiste Botërore, në krah të SHBA-së, BS dhe Britanisë së Madhe. Me krijimin e Frontit Nacional-Çlirimtar,

lufta jonë u bë pjesë e luftës antifashiste botërore dhe u hodhën bazat e rreshtimit të Shqipërisë në Koalicionin Antifashist". Më pas përshëndeti Kryetari i Organizatës së Veteranëve të Luftës të UÇK-së, z. Astrit HUSKAJ, i cili në emër të Kryetarit të Veteranëve të Luftës të UÇK-së, për disa nga anëtarët e shoqatës dha certifikata mirënjohje për kontributin e tyre gjatë luftës në Kosovë. Në vazhdim përshëndeti Kryetari i Degës së Vatrës për Queens z. Skënder Myrtezani. Atmosfera u zbulur me këngët patriotike, të cilat na ngritën zemrat peshë. Mbresat si përherë janë të shumta, por në këtë ditë të shënuar do të veçoj momentin kur, nëpërmjet një torte të përgatitur enkas për këtë, të gjithë anëtarët e shoqatës i uruan ditëlindjen njërit prej nismëtarëve të krijimit të shoqatës, njëkohësisht edhe nga kontribuuesit kryesorë, anëtarit të bordit dhe Kryetar i Degës së Queens z.

Përparim Sehataj. Nën tingujt e muzikës, valles, trokitjes së gotave, dashamirësisë dhe mikpritjes vazhdoi i gjithë aktiviteti. Faleminderit të gjithë pjesëmarrësve dhe të ftuarve që nderonin me pjesëmarrjen e tyre në këtë aktivitet. Një falënderim special është për anëtarët e rinj të shoqatës që si asnjë herë tjetër kishin mbushur sallën, çfarë tregon se atdheadashuria dhe krenaria kombëtare do të vazhdojë brez pas brezi. Të gjithë shqiptarët kudo ku jetojmë e punojmë jemi një komb, kemi një gjuhë, një flamur, kemi një aspiratë për të ardhmen, të jemi të bashkuar, prandaj është dita që të gjithë duhet të festojmë, sepse kjo është festa më e madhe e të gjithë kombit Shqiptar.

Ishte kënaqësi të shikoje djem e vajza të reja në zinxhirin e valleve dhe tek shoqëronin këngëtarët.

Fotot, bisedat, kujtimet, një tortë për ata/ato që kanë datëlindjen në këtë muaj ishin pjesë e festës sonë.

Në mbrëmje vonë u ndamë me dëshirën për t'u takuar në festa të tjera.

Gëzuar 28-29 Nëntorin nga Nju Jorku i largët!

Nëntori i bekuar i shqiptarëve

Nëntori është muaji ku prej shekujsh shqiptarët i ka mbledhur nga çdo cep i shqiptarisë, si muaji ku në kohëra të ndryshme kemi festuar për diellin më të bukur në botë, për këtë tokë të larë me gjak, ku hisen që zoti e caktoi si toka Arbërore ta mbrojmë si dritën e syve.

581 vite më parë, pikërisht më 28 Nëntor të vitit 1443, Gjergj Kastrioti-Skënderbeu ngriti flamurin në Krujë. Ngjarje të mëdha historike ka sjellë ky Flamur, ky simbol qëndrese dhe krenarie, që në vetvete ngërthen tërë qenien e kombit. Bujaria, besnikëria, trimëria, burrëria e, mbi të gjitha, sakrificat tona shekullore për liri e pavarësi. Kuqezi. Në mes shqipja dykrenare me shikimin e mprehtë dhe krenari të lindur shqiptare.

Patriotët shqiptarë brenda dhe jashtë, me penë e pushkë, nuk ndalën asnjë çast veprimtarinë e tyre atdhetare. Çetat çlirimtare kishin mbushur malet. Qielli i Shqipërisë përflakej nga betejat e pareshtura. Vlorës, këtij djepi të shqiptarizmes, i takoi fati ta përgatiste edhe terrenin e shpalljes së Pavarësisë. Në gjakun e derdhur brenda viteve 1910-1912 po krijohet ky vend i vogël që çuditi shekujt... Plaku i urtë, Ismail Qemali, i përkrahur nga patriotët shqiptarë, duke ndërë rrezikun, nxitoi pa u ndalur. - O sot, o kurrë! - thanë ata, dhe vrapuan nëpër Evropë. Atdheu ishte në zgrip të zhbërjes, andaj lypsej trimëri e mençuri...

28 Nëntori i vitit 1443

28 Nëntori i vitit 1443. Gjergj Kastrioti – Skënderbeu, u kthye në qytetin e tij të lindjes në Krujë, i shoqëruar nga bashkëluftëtarët e vet e ngriti mbi kështjellën legjendare të Krujës, flamurin me shqiponjën dykrenore. Kjo ngjarje shënon një moment të veçantë historik për mbarë popullin shqiptar.

Skënderbeu iu drejtua popullit me fjalët: “Shqiptarë, lirinë nuk ua solla unë, por e gjeta këtu! Në zemra rronte liria e Atdheut. Vënie, pra, lart, o vëllezër, flamurin e Shqipnisë sonë. Tregojeni, pra, trimërinë tuaj, ashtu si burrat dikur moti...!”. Pothuajse, dy dekada pas ngritjes së Flamurit nga Skënderbeu, nëntori i lavdisë dhe krenarisë shqiptare, shndërrohet në një datë tjetër, në atë të dokumentit të parë të gjuhës shqipe “Formula e Pagëzimit”. Më 8 nëntor të vitit 1462, në një kishë të Matit, është lëshuar një dokument në gjuhën shqipe, i cili shkruante:

“Un të pagëzoj pr’rement (t’) atit e t’Birrit e t’Shpirtit Shenjt”.

Këtë qarkore në gjuhën shqipe, aso kohe e kishte shkruar Kryeipeshkvi i Durrësit, Pal Engjëlli. Pal Engjëlli ishte një figurë historike, atdhetare e humaniste. Po ashtu, ai ishte bashkëpunëtor i afërt i Gjergj Kastriotit si dhe mik e moshatar i tij. Gjatë një vizite që ia kishte bërë dioqezës së tij, Pal Engjëlli e pa të arsyeshme që ta lëshojë këtë dokument, që u jepte leje prindërve t’i pagëzonin fëmijët e tyre me këtë formulë nga pamundësia që të shkonin në kishë, për shkak të kushteve dhe rrethanave të kohës.

Nëntori i shkronjave shqipe (4 deri më 22 nëntor të vitit 1908)

Megjithatë, rrugëtimi drejt çlirimit të tokave shqiptare dhe daljes nga errësira, nuk kishte të ndalur. Pas 600 vjetësh përpjekjeje e sakrifice, populli shqiptar arriti te një datë tjetër e muajit nëntor: tek “Nëntori i shkronjave shqipe”.

Më 14 deri më 22 nëntor të vitit 1908, në Manastir, u mbajt Kuvendi mbarëshqiptar, ku morën pjesë 50 delegatë nga të gjitha viset shqiptare. Madje, edhe shqiptarët që jetonin në mërgatë, si Amerikë, Egjipt, Sofje, Rumani, Itali e vende të tjera. Në këtë Kuvend u shqyrtua dhe alfabeti i shkronjave shqipe. Qëllimi kryesor i këtij Kongresi ishte Alfabeti shqip i unifikuar, ngase deri në këtë kohë përdorshin edhe disa alfabete të tjerë. Për të përfunduar këtë çështje zgjodhën një Komision të cilin e udhëhoqi At Gjergj Fishta. te “Lahuta e Malcis”, Gjergj Fishta, me këtë alfabet, do t’iu këndonte dëshmorëve. Rrugëtimi i shqiptarëve drejt çlirimit nga kthetrat pushtuese dhe hapjes së dritareve të dritës, duke i mbyllur dritaret e territ, nuk kishte të ndalur. Pas katër vjetësh të Kongresit të Manastirit, historia shqiptare shënon një datë edhe më të rëndësishme.

28 nëntor 1912, shpallja e Pavarësisë së Shqipërisë

Më 28 nëntor 1912 në Vlorë, u mbajt Kuvendi i Pavarësisë, në përbërje të 40 delegatëve shqiptarë. Në krye të Kuvendit u zgjodh Ismail Qemali, i cili shpalli Shqipërinë të lirë dhe të pa varur, pikërisht me këtë datë, pra 28 Nëntor 1912. Pas gjashtëqind vjetësh në qytetin e Vlorës ai ngriti flamurin kombëtar kuq e zi. Flamurin që e kishte përdorur edhe Gjergj Kastrioti-Skënderbeu, gjatë luftërave kundër ushtrisë osmane të asaj kohe. Dhe, më

581 VITE MË PARË, PIKËRISHT MË 28 NËNTOR TË VITIT 1443, GJERGJ KASTRIOTI-SKËNDERBEU NGRITI FLAMURIN NË KRUJË. NGJARJE TË MËDHA HISTORIKE KA SJELLË KY FLAMUR, KY SIMBOL QËNDRESE DHE KRENARIE, QË NË VETVETE NGËRTHEN TËRË QENIEN E KOMBIT. BUJARIA, BESNIKËRIA, TRIMËRIA, BURRËRIA E, MBI TË GJITHA, SAKRIFICAT TONA SHEKULLORE PËR LIRI E PAVARËSI. KUQEZI. NË MES SHQIPJA DYKRENARE ME SHIKIMIN E MPREHTË DHE KRENARI TË LINDUR SHQIPTARE.

në fund, ditë e bardhë agoi. 28 Nëntor 1912. Vlora kishte festë, ajo do bëhej nuse dhe tundej e hidhej nga gëzimi. Po hynte në histori për të ngelur legjendë. Qe zgjuar me natë për të pritur mysafirët nga mbarë trojet shqiptare. Edhe dielli sikur po ngutej. Ia behu edhe pas dreka. Ora e madhe e historisë po trokiste hareshëm. Plaku shtatëdhjetëvjeçar po dridhej nga entuziazmi. Mezi e mbante në dorë Flamurin e Marigosë, që e kishte qëndisur brenda natës. Brohoritjet e fuqishme: “Rroftë Flamuri! Rroftë Shqipëria!” e ngazëllyen edhe më. Me mund nguli shtizën në ballkonin e shtëpisë së vjetër stërgjyshore dhe masës së pafund iu drejtua:

“Vëllezër shqiptarë!...Ja, pra, ky është Flamuri ynë...Sot dhe këtë minutë, Kongresi shpall MËVETËSINË E SHQIPËRISË...”.

Me aktin e shpalljes së Pavarësisë së Shqipërisë, Ismail Qemali, njoftoi të gjitha fuqitë e mëdha për shpalljen e Pavarësisë së Shqipërisë, si dhe vendet përreth saj që të heqin dorë nga okupimet e tokave shqiptare. Por cila ishte mbështetja e fuqive të mëdha për pavarësinë e proklamuar, më 28 Nëntor 1912, gjegjësisht kush ishte aleati kryesor në mbështetje të saj. Padyshim, është vetëm një emër, Woodrow Wilson, presidenti i atëhershëm amerikan. Ai, jo vetëm që ishte përkrahësi më i madh i pavarësisë, por ishte edhe armiku kryesor i atyre shteteve që dëshironin ndarjen e tokave shqiptare. Woodrow Wilson fitoi zgjedhjet presidenciale në Shtetet e Bashkuara tre javë para se Shqipëria të shpallte pavarësinë në nëntor të vitit 1912. Por, duhet të

kalonin disa vjet para se refuzimi prej tij i planeve për ndarjen e Shqipërisë, t’i siguronte ish-Presidentit amerikan një vend nderi në historinë shqiptare. Vizioni i Presidentit Wilson për botën, roli i shqiptaro-amerikanëve dhe rrethanat historike kontribuan në vendimin që do të rikonfirmonte pavarësinë e Shqipërisë. Kur i hedh një vështrim botës së pas Luftës së Parë Botërore, në vitet 1919-1920 dhe vendimit të Woodrow Wilsonit për të mos lejuar copëtimin e Shqipërisë, nuk mund t’i shpëtosh mendimit, se sikur rrjedha e ngjarjeve të kishte shkuar vetëm pak më ndryshe, harta e Shqipërisë nuk do të ishte kjo që njohim sot. Fuqitë evropiane donin të vazhdonin diplomacinë tradicionale. Presidenti Wilson e hodhi poshtë idenë e aleancave sekrete në diskutimet e tij në Paris.

29 Nëntori 1944

29 Nëntori është një datë e lavdishme e historisë së popullit shqiptar si Dita e Çlirimit të Shqipërisë nga pushtuesit e egër nazifashistë.

Tërheqja e forcave të fundit naziste nga Shkodra, në orët e para të mëngjesit të datës 29 nëntor 1944 dhe çlirimi i saj me grykën e pushkës së gjashtë Brigadave partizane të Divizionit II Sulmues është një fakt i pakontestueshëm historik, i shkruar me gjak..

Për bijtë dhe bijat më të mirë të kësaj toke, për veprën e tyre sublime, përkulemi me mirënjohje të thellë!

Gjithçka gëzojmë sot dhe na bën krenar në çdo cep të botës janë këto data dhe Nëntorët e bekuar të shqiptarëve!

Gruaja shqiptare në rrjedhën e historisë

“Lufta është luftë: kush kërkon aventurën duhet të provojë kafshimin e egër të bishës që ka zgjuar”. Çdo gjë që punëtori ka krijuar me qindarkën e sakrificës së tij, çdo gjë që brezat punëtorë kanë përpunuar ngadalë dhe me përpjekje, me gjak e me dhimbje, duhet të respektohet si diçka e shenjtë. Shpërthen furtuna e uragani kur kryhet sakrilegji. Vdekje për këdo që prek pronësinë e punëtorit, djepin e nënës, miklimin e foshnjës. Kjo bëri që gruaja shqiptare të dalë nga guaska prej shtëpiakeje dhe të luftojë me armë në dorë për të mbrojtur familjen dhe atdheun. Teuta, Mamica, Shote Galica e shumë të tjera e kanë emrin të skalitur në historinë e Shqipërisë. Gjatë gjithë historisë së vendit tonë, roli i femrës u ndie më shumë gjatë Luftës së Dytë Botërore, kur vendi u pushtua nga nazifashistët. Me qindra gra dhe vajza u ngritën në luftë për çlirimin e vendit përkrah burrave, duke dhënë edhe jetën. Ato thyen tabutë e kohës, duke u bërë një shtyllë e fortë e Luftës Nacionalçlirimtare.

Historia

Në kohën kur vendi ynë po kërcënohej nga pushtimi italian, bashkë me grupet e rezistencës u bashkuan dhe gratë shqiptare. Ato zotëronin aftësitë e duhura intelektuale për të dalluar që demagogjia fashiste do ta çonte Shqipërinë drejt shkatërrimit dhe jo drejt zhvillimit, siç pretendonin italianët. Kur i gjithë vendi u pushtua, qëndresa e vajzave dhe grave ishte nga format më të ndryshme. Qendra u bënë qytetet e mëdha me shkollat e tyre për vajza. Instituti femëror u bë një vatër e rezistencës kundër fashizmit, idetë komuniste kishin filluar të përhapeshin midis vajzave dhe bësheshin edhe më të forta. Vajzat ndërmerrnin veprime brenda institutit si: nuk nderonin fashistët, grisinin flamurin italian dhe thyenin fotografitë e Duçes. Kundër këtyre veprimeve u morën masa si përjashtime apo dënime brenda institutit. Në qytete e tjera të Shqipërisë, format e qëndresës ishin të njëjta, vajzat e shkollës së punës fishkëllyen dhe bënë zhurmë në momentin kur doli fotografia e Duçes. Vajzat e gjimnazit të Shkodrës morën pjesë aktive në demonstratën e madhe antifashiste që u organizua më 28 nëntor 1940. Mbasi në Tiranë, vajzat e institutit kishin prishur një mbledhje në përkujtim të marshimit fashist mbi Romë, të cilën e kthyen në një demonstratë të madhe, u përjashtuan nga ky institut dhjetë vajza. Gjithmonë merrej masa e përjashtimit për ato që quheshin elementë shqetësues për fashistët, një nga vajzat ishte Margarita Tutulani.

Gruas iu rezervua një rol i rëndësishëm në pjesëmarrjen e saj në Luftën Nacionalçlirimtare. Për rritjen e numrit të gruas në këtë lëvizje u angazhua një bërthamë e vogël grash. Puna e tyre e parë ishte të punonin me gratë e tjera në lagjet e tyre, duke formuar grupe diskutimesh, u shpërndanin trakte e komunikata. Pjesëmarrëse u bënë edhe gratë e fshatit, ato do të mjekonin partizanët e plagosur apo do t'i krijonin ndonjë strehë për t'u fshehur. Gratë iu drejtuan shkollave për të krijuar edhe aty celula. Në këto shkolla krijoheshin aktivitete, diskutohej, lexoheshin komunikata dhe këndoheshin këngë patriotike. Në lëvizje u tërhoqën gra të të gjitha profesioneve, infermiere, mësuese, etj. Femra kishte aftësi depërtuese nëpër familje për të propaganduar luftën kundër pushtuesve. Duke shfrytëzuar festat tradicionale, piknikët e ekskursionet, gratë mbledheshin dhe diskutonin për politikën dhe luftën. Gratë përdorën një tjetër mjet propagandues, teatrin, ato jepnin shfaqje nga jeta e lufta e grave, duke krijuar një efekt të madh në popull. Gruaja po fitonte vendin e saj në shoqëri dhe po e ndryshonte konceptin e gabuar që kishin shqiptarët në përgjithësi për femrën.

Si u organizuan gratë

Në frontin e madh që u krijua kundër pushtuesve, gratë nuk kishin si të mungonin. Ato krijuan Organizatën e Gruas, me qëllim që pjesëmarrja e gruas të ishte e organizuar dhe në të ardhmen gratë të ishin të afta kur të viheshin në poste drejtuese. U krijua Bashkimi i Gruas Antifashiste Shqiptare dhe në rrethe filloi ngritja e këshillave të gruas antifashiste. Në Konferencën II Nacionalçlirimtare që u mbajt në Labinot të Elbasanit, më 4 shtator 1943, mori pjesë edhe një delegacion i gruas e përbërë nga Ollga Plumbi, Ela Gjikondi dhe Nexhmije Xhuglini. Në konferencë, delegacioni bëri kërkesë që Organizata e Gruas të njihej dhe të bëhej pjesë e Frontit Nacionalçlirimtar, kërkesa e tyre u aprovua. Në Tiranë u zgjodh, nga 100 delegatë të lagjeve të ndryshme, Këshilli i Gruas Antifashiste. Kryetare ishte Ollga Plumbi me sekretare Nexhmije Xhuglinin.

Por pati dhe nga ato gra intelektuale që nuk mbajtën qëndrim miqësor ndaj kësaj organizate të gruas. Këto gra mendonin se Bashkimi i Grave Antifashiste nuk duhej të bashkohej me një forcë politike, por duhej të bashkëpunonte me të gjitha forcat e tjera kundër fashizmit. Këto pikëpamje nuk u pranuan dhe gratë që e mendonin kështu u përjashtuan nga organizata. Këshilla tashmë kishte dhe në fshat, por puna aty ngadalësohej nga elementët fanatikë. Në Veri të vendit këshillat u ngritën më vonë, si pasojë e kundërshtimit të vendasve me kërret e tyre.

Disa nga gratë humbën jetën në disa prej punëve që u ishin ngarkuar këshillave. Esma Dervishi, anëtare e këshillit në Karbunarë u vra tek çonte ushqime në mal. Sarete Gabaj, aktiviste e organizatës

u kap nga nazistët dhe u torturua për ditë me radhë dhe më në fund u dogj e gjallë, sepse nuk u dha informacion nazistëve.

Organizata filloi punën e saj në terren, atje ku kishte më shumë nevojë. Bule Naipi, e dërguara e Komitetit të Qarkut të Gjirokastrës punonte në Libohovë e Konispol, duke ngritur aktive femrash të reja dhe grupe edukative. Këto do ishin dhe bërthamat e organizimit femëror. Gra si Qeriba Derri u kthyen nga Franca ku kishin emigruar dhe u bashkuan me lëvizjen antifashiste. Qeribaja ngriti organizata grash në shumë fshatra, por ajo nuk mjaftohej vetëm me kaq.

Në Operacionin e Dimrit të janarit 1944, Qeribaja ndodhej bashkë me batalionin e dytë të Brigadës V Sulmuese, në grykën e malit të Pishës. Atje ajo tregoi një heroizëm për t'u lavdëruar, e tradhtuar më vonë, Qeribaja burgoset në Burgun e Vlorës. Ajo torturohet barbarisht për të dhënë informacion, por që kurrë nuk u dorëzua. Qeriba Derri pushkatohej më 4 prill 1944. Si nevojë e menjëhershme u konsiderua ngritja e një organi shtypi, i cili i shërbente shumë më mirë çështjes kombëtare. Drejtimin e kësaj reviste e mori Nexhmije Xhuglini dhe Ollga Plumbi. Vendi i botimit ndryshonte shpesh si pasojë e terrorit që ushtronin fashistët.

Më prill 1942, gratë e Kavajës të mbuluara me çarçaf e perçe dolën bashkë me burrat e me të rinjtë në demonstratë për të kërkuar bukë. Në Elbasan, më 8 gusht 1942, mjaft vajza morën pjesë në

demonstratën e bukës. Haxhire Myzyri e Aleksandra Mano goditën majorin e xhandarmërisë fashiste me shuplaka e me zymbylet që kishin në duar.

Një nga demonstratat më të përgjakshme ishte ajo e qytetit të Korçës, ku mbetën të vrarë 59 persona dhe u plagosën 93 të tjerë, shumica e tyre ishte gra.

Gratë në luftë

Lufta e grave me armë në dorë nuk ishte një fenomen i ri i panjohur. Historia mijëvjeçare e vendit tonë, në periudha të ndryshme njehe shumë luftëra për tokë, liri e pavarësi që ka zhvilluar populli ynë, në të cilat gratë kanë marrë pjesë krah për krah me burrat dhe kanë luajtur një rol të rëndësishëm. Por ndërsa atëherë pjesëmarrja e gruas në luftën e armatosur, në të shumtën e rasteve ishte spontane e lokale, në kushtet e luftës antifashiste, ajo dallohet për masivitetin, shkallën e ndërgjegjshmërisë, kompaktësinë dhe organizimin e saj në shkallë kombëtare. Pjesëmarrja e gruas në luftën e armatosur, ndeshi në fillim në pengesa dhe vështirësi për faktin se nuk ishte krijuar ai opinion i nevojshëm shoqëror mbi rolin e saj në Luftën Nacionalçlirimtare, i cili t'u kundërvieje mentaliteteve dhe koncepteve të shumta konservatore, prapanike, patriarkale, feudale dhe borgjeze, të trashëguara nga e kaluara.

Kështu, gradualisht, gruaja fillon të jetë aktive në luftën e popullit. Kryerja me sukses e një sërë aksioneve dhe goditjeve të njëpasnjëshme të forcave partizane kundër pushtuesit fashist në krahina të ndryshme të vendit i shkaktuan atij dëme të

mëdha dhe sollën si pasojë çlirimin e mjaft zonave. Pjesëmarrja e gruas në kryengritjet e armatosura kishte rëndësi vendimtare jo vetëm për fatet e Luftës Nacionalçlirimtare, por edhe për vetë gruan, pasi si forcë e rëndësishme shoqërore që përbënte gjysmën e popullsisë, gruaja duke marrë pjesë edhe në kryengritjen e armatosur, vihej në kushte të barabarta me burrin, për sa i përket të drejtave e detyrave ndaj Luftës Nacionalçlirimtare.

Kjo gjë me thellimin e revolucionit, kur në plan të parë po dilte lufta për çlirimin shoqëror, nuk mund të mos ndikonte pozitivisht edhe në zgjidhjen në tërësi të problemit të gruas, të emancipimit të plotë të saj. Nga ana tjetër, pjesëmarrja e gruas në luftën e armatosur tronditi nga themelet tërë botëkuptimin borgjez e mikroborgjez, konceptet reaksionare, obskurantiste, patriarkale dhe paragjykimet fetare mbi rolin dhe pozitën e saj në shoqëri. Ky botëkuptim dhe këto koncepte ishin kultivuar gjithmonë nga klasat shtypëse dhe shfrytëzuese. Pjesëmarrja e gruas në luftën e armatosur i dha një grusht dërrmues edhe propagandës fashiste, e cila përpiqej t'i mbante gjallë e t'i ushqente këto koncepte frenuese. Fakti që gruaja ishte në gjendje të përballonte me sukses të gjitha pengesat e vështirësitë që sillte me vete lufta e armatosur (privacionet, lodhjet fizike etj.) shkatërronte mitin, sipas të cilit gruaja si “seks i dobët” “ishte e destinuar gjoja vetëm për të lindur e rritur fëmijë”, por, “aspak e aftë të luftonte si burri me armë në dorë dhe aq më tepër për luftën partizane”, koncept ky i rrënjësor thellë në vetëdijen e shumë njerëzve, si të burrave ashtu dhe të grave.

Duke e parë nga ky aspekt, dalja partizane kishte më tepër rëndësi për gruan sesa për burrin. Për të arritur deri atje, sa të rrëmbenin pushkën, grave e vajzave në përgjithësi iu desh të luftonin në disa drejtime: nga njëra anë duhej t'i bënëin ballë presionit të madh e të vazhdueshëm të propagandës armiqësore të pushtuesit fashist dhe reaksionit të brendshëm dhe nga ana tjetër, të mposhtnin pengesat dhe vështirësitë që u nxorën në mjaft raste vetë prindërit e njerëzit e tjerë të familjes dhe sidomos opinionioni shoqëror.

Konferenca I

Më 17 mars 1943, në Tiranë, gratë e Shqipërisë organizuan për herë të parë në historinë e vendit tonë, Konferencën I të tyre. Kjo konferencë u organizua nga Fronti Antifashist i Gruas, për të ndërgjegjësuar masën e grave, që ato të jepnin një kontribut më të madh në luftën kundër fashizmit, mbi bazën e një bashkimi të organizuar do të mund të çimentoheshin lidhjet midis grave, si dhe uniteti i tyre në kuadër të Frontit të përbashkët Antifashist Nacionalçlirimtar. Karakteristikë themelore e organizimit do të ishte se ai do të krijohej si një bashkim luftarak për qëllimet e luftës, do të krijonte edhe kushtet për emancipimin e plotë të gruas. Në këtë konferencë morën pjesë gra nga të gjitha viset e Shqipërisë.

Shembulli i kontributit të grave dhe vajzave ish-partizane, luftëtare të lirisë, invalide, dëshmore e Heroina të Popullit, duhet të njihet, të respektohet e të mbrohet nga brezat, si modeli luftarak i qëndresës për ekzistencën dhe mëvetësinë e shtetit dhe kombit shqiptar.

Lavdi të përjetshme emrit dhe veprës së tyre!

Përse bota është bërë kaq e pasigurt?

Bota po përballlet me disa faktorë të ndërlidhur që kontribuojnë në pasigurinë e përhapur - politik, ekonomik, social dhe mjedisor. Tensionet dhe konfliktet gjeopolitike, konfliktet e armatosura dhe luftërat e vazhdueshme, si lufta Rusi-Ukrainë, dhe konfliktet rajonale në Lindjen e Mesme, Afrikë dhe Azi, krijojnë paqëndrueshmëri jo vetëm në nivel lokal, por global, me pasoja si zhvendosja, terrorizmi dhe përçarja ekonomike.

Rivalitetet gjeopolitike: Tensionet midis fuqive të mëdha (p.sh., marrëdhëniet SHBA-Kinë, tensionet NATO-Rusi) nxisin pasigurinë në tregtinë globale, sigurinë dhe aleancat ndërkombëtare.

Ndryshimet klimatike dhe degradimi i mjedisit: Ngjarjet ekstreme të motit si rritja e shpeshtësisë së uraganeve, përmbytjeve, thatësirave dhe zjarreve të egra përkeqësojnë vuajtjet njerëzore dhe prishin ekonominë. Mungesa e burimeve, shkarkimi i burimeve natyrore si uji, toka e punueshme dhe lëndët djegëse fosile mund të krijojnë konkurrencë për nevoja thelbësore, duke çuar në konflikt, migrim dhe varfëri. Ndryshimet klimatike po kontribuojnë gjithashtu në migrimet e detyruara, pasi njerëzit në rajonet e cenushme janë zhvendosur nga rritja e nivelit të detit dhe fatkeqësitë mjedisore.

Pabarazia dhe paqëndrueshmëria ekonomike: Një hendek në rritje midis të pasurve dhe të varfërve, brenda dhe midis vendeve, çon në trazira sociale, dobësim të rrjeteve të sigurisë sociale dhe paqëndrueshmëri politike.

Përçarje ekonomike globale, ngjarjet si pandemia COVID-19 dhe ndërprerjet e zinxhirit të furnizimit kanë treguar se sa të brishta janë tregjet globale dhe krizat ekonomike shpesh rezultojnë në rritje të papunësisë, inflacionit dhe vështirësive për shumë njerëz. Shumë vende, veçanërisht ato në zhvillim, përballen me ngarkesa dërmuese të borxhit, të cilat mund të çojnë në dështime, masa shtrënguese dhe trazira sociale.

Ndërprerjet teknologjike dhe kërcënimet e sigurisë kibernetike Sulmet kibernetike dhe lufta kibernetike, mbështetja në rritje në infrastrukturën dixhitale i ekspozon kombet, bizneset dhe individët ndaj rreziqeve të sulmeve kibernetike, të cilat mund të prishin ekonominë, të vjedhin informacione të ndjeshme dhe të shkaktojnë frikë të përhapur.

Inteligjenca Artificiale dhe Automatizimi, përparimet e shpejta në AI dhe automatizim mund të çojnë në zhvendosje të vendeve të punës, veçanërisht në sektorët me aftësi të ulëta dhe të mesme, duke krijuar pasiguri ekonomike për miliona.

Krizat shëndetësore dhe pandemitë: Pandemia e COVID-19 zbuloi dobësitë e sistemeve dhe ekonomive globale shëndetësore. Përveç krizës së menjëhershme shëndetësore, pandemitë mund të shkaktojnë përçarje afatgjatë sociale, ekonomike dhe politike.

Rezistenca ndaj antibiotikëve dhe sëmundjet në zhvillim dhe sfidat e vazhdueshme shëndetësore, duke përfshirë rritjen e sëmundjeve rezistente ndaj ilaçeve dhe epidemitë e reja të mundshme, kërcënojnë sigurinë e shëndetit publik në mbarë botën.

Paqëndrueshmëria politike: Rritja e populizmit, autoritarizmit dhe polarizimit politik në shumë vende kanë çuar në rrëshqitje demokratike, gërryerje të lirive civile dhe protesta që destabilizojnë qeveritë.

Trazirat sociale, pabarazitë në pasuri, racë, gjini dhe ndarje të tjera sociale shpesh rezultojnë në protesta dhe lëvizje politike. Frustrimi me status quo-në mund të çojë në radikalizim dhe dhunë.

Krizat globale të migracionit dhe refugjatëve: Konfliktet, ndryshimet klimatike, vështirësitë ekonomike dhe abuzimet e të drejtave të njeriut kanë çuar në zhvendosjen e miliona njerëzve, duke krijuar kriza refugjatësh. Ky migrim shpesh rezulton në pasiguri si në vendet pritëse ashtu edhe në ato të origjinës. Politika e Migracionit dhe Ksenofobia, rritja e presioneve të migracionit mund të tensionojë sigurinë kombëtare, shërbimet sociale dhe të krijojë tensione kulturore, duke çuar në ndjenjën anti-imigruese dhe paqëndrueshmëri politike.

Përhapja e armëve bërthamore: Përhapja e armëve të shkatërrimit në masë dhe kërcënimet në konfliktet bërthamor përbëjnë një rrezik ekzistencial. Tensionet mbi programet e armëve bërthamore në vende si Koreja e Veriut dhe Irani kontribuojnë në pasigurinë globale.

Dezinformimi: Përhapja e informacionit të rremë ose mashtrues, veçanërisht përmes mediave sociale, përkeqëson polarizimin politik, minon besimin tek institucionet dhe nxit trazira. Qeveritë autoritare dhe aktorët keqdashës shpesh përdorin dezinformata për të manipuluar opinionin publik, për të destabilizuar demokracitë dhe për të ndikuar në zgjedhje.

Shkeljet e të drejtave të njeriut dhe pabarazia: Qeveritë ose aktorët joshitetorë që përfshihen në shkelje të rënda të të drejtave të njeriut - si gjenocidi, tortura dhe shtypja e lirive - çojnë në pasiguri dhe zhvendosje.

Pabarazia gjinore dhe racore, diskriminimi i bazuar në gjini, racë, fe ose përkatësi etnike përjetëson ndarjet sociale dhe marginalizimin, duke kontribuar në konflikt dhe paqëndrueshmëri.

Terrorizmi dhe Ekstremizmi: Këmbëngulja e ideologjive ekstremiste dhe aktivitetet e grupeve si ISIS, al-Kaeda dhe organizatat e terrorizmit vendas mund të destabilizojnë rajone të tëra, të prishin ekonominë dhe të nxisin frikën. Pakënaqësia sociale dhe ekonomike mund t'i shtyjë individët t'i bashkohen lëvizjeve radikale, duke përkeqësuar dhunën dhe pasigurinë në shoqëri.

Si përmbledhje, pasiguria e botës nxitet nga një kombinim i faktorëve kompleksë, të ndërlidhur që përfshijnë domenet politike,

ekonomike, sociale dhe mjedisore. Adresimi i këtyre sfidave kërkon bashkëpunim ndërkombëtar, zhvillim të qëndrueshëm dhe përpjekje për të kapërcyer ndarjet brenda dhe ndërmjet shoqërive.

Për të krijuar një botë më të sigurt, është thelbësore të trajtohen shkaqet rrënjësore të paqëndrueshmërisë dhe pasigurisë në një mënyrë gjithëpërfshirëse dhe bashkëpunuese. Kjo përfshin punën në fronte të shumta: politike, ekonomike, mjedisore dhe sociale, duke nxitur bashkëpunimin global dhe fuqizimin lokal. Këtu janë disa veprime kyçe që mund të kontribuojnë në një botë më të sigurt:

Promovimi i diplomacisë dhe zgjidhjes së konflikteve

Forcimi i bashkëpunimit ndërkombëtar nëpërmjet ndërtimit dhe mirëmbajtjes së aleancave ndërkombëtare dhe kanaleve diplomatike është jetike për reduktimin e konflikteve dhe nxitjen e besimit. Institucionet globale si Kombet e Bashkuara (OKB), NATO dhe organizatat rajonale duhet të forcohen për të promovuar dialogun, ndërmjetësimin dhe përpjekjet paqeruajtëse.

Diplomacia parandaluese duke u fokusuar në parandalimin e konfliktit dhe jo vetëm në reagimin. Ndërhyrja e hershme në mosmarrëveshje përmes ndërmjetësimit dhe dialogut mund të ndihmojë në shmangien e luftërave në shkallë të plotë dhe konflikteve destabilizuese.

Adresimi i shkaqeve rrënjësore të konfliktit: Në vend që të fokusohen vetëm në simptomat e konfliktit (si ndërhyrja ushtarake), përpjekjet ndërkombëtare duhet të trajtojnë shkaqet themelore: represionin politik, varfërinë, pabarazinë dhe abuzimet e të drejtave të njeriut.

Ulja e pabarazisë globale

Duhet luftuar pabarazia e pasurisë brenda dhe ndërmjet vendeve, duke promovuar rritjen ekonomike gjithëpërfshirëse. Kjo përfshin sigurimin e aksesit në arsim, kujdes shëndetësor dhe mundësi ekonomike për të gjithë. Mekanizmat e rishpërndarjes së pasurisë, rrjetet e sigurisë sociale dhe taksimi progresiv mund të ndihmojnë në mbylljen e hendekut të pabarazisë.

Fuqizimi i popullsisë të cenushme, nëpërmjet fokusimit në reduktimin e varfërisë dhe fuqizimin e grupeve të marginalizuara (gratë, komunitetet indigjene, refugjatët, etj.) përmes aksesit në burime, arsim dhe të drejta të barabarta. Mbështetja e praktikave të tregtisë së drejtë dhe iniciativat e zhvillimit të qëndrueshëm nga të cilat përfitojnë vendet në zhvillim dhe reduktojnë pabarazitë ekonomike që nxisin pasigurinë.

Lufta kundër ndryshimeve klimatike dhe degradimit të mjedisit

Veprim urgjent për ndryshimet klimatike, bashkëpunimi global për ndryshimet klimatike është parësor. Qeveritë duhet të përmbushin marrëveshjet ndërkombëtare të klimës si Marrëveshja e Parisit dhe të ndërmarrin veprime të menjëhershme për të reduktuar emetimet e gazeve serrë, kalimin në energjinë e rinovueshme dhe të investojnë në përshtatjen klimatike. Duhet mbështetur praktikatat e qëndrueshme bujqësore, reduktimi i mbetjeve, mbrojtja e biodiversitetit dhe promovimi i teknologjive të gjelbra që reduktojnë gjurmën mjedisore të aktiviteteve njerëzore.

Përgatitja dhe qëndrueshmëria ndaj fatkeqësive, duke forcuar gatishmërinë dhe qëndrueshmërinë ndaj fatkeqësive, veçanërisht në rajonet e cenushme, për të zburuar efektet e fatkeqësive natyrore si përmbytjet, thatësitat dhe zjarret.

Sigurimi i sigurisë kibernetike dhe qeverisjes teknologjike

Standardet Globale të Sigurisë Kibernetike: Zhvilloni marrëveshje dhe protokolle ndërkombëtare për të mbrojtur kundër sulmeve kibernetike dhe për të vendosur norma të qarta në lidhje me përdorimin e përgjegjshëm të teknologjive dixhitale. Forcimi i mbrojtjeve të sigurisë kibernetike është thelbësor për të mbrojtur infrastrukturën kritike, sistemet ekonomike dhe privatësinë personale.

Përdorimi Etik i AI-së dhe teknologjive në zhvillim: Puna drejt kornizave ndërkombëtare për përdorimin etik të inteligjencës artificiale, inxhinierisë gjenetike dhe teknologjive të tjera

transformuese për të parandaluar keqpërdorimin, zhvendosjen e vendeve të punës dhe kërcënimet e sigurisë.

Forcimi i përpjekjeve për të frenuar përhapjen e dezinformatave, veçanërisht në platformat e mediave sociale. Inkurajoni shkrim-lëximin dixhital dhe kontrollin e fakteve duke i mbajtur kompanitë e teknologjisë përgjegjëse për përmbajtjen që ato presin.

Forcimi i Sistemeve Shëndetësore dhe Bashkëpunimi Global

Qasja në kujdesin shëndetësor universal me sigurimin e aksesit në kujdes shëndetësor cilësor për të gjithë, veçanërisht në vendet me të ardhura të ulëta dhe të mesme. Forcimi i sistemeve të shëndetit publik dhe përgatitja për pandemitë e ardhshme mund të ndihmojë në mbrojtjen e sigurisë globale shëndetësore.

Mbështetja e organizatave globale shëndetësore si Organizata Botërore e Shëndetësisë (OBSH) në përgjigjen ndaj pandemive dhe krizave shëndetësore është thelbësore. Bashkëpunimi ndërkombëtar për kërkimin, zhvillimin e vaksinave dhe shkëmbimin e njohurive është çelësi për parandalimin e fatkeqësive të ardhshme globale shëndetësore.

Promovimi i arsimit dhe të menduarit kritik

Arsimi është një mjet i fuqishëm për të krijuar një botë më të sigurt. Edukimi i njerëzve, veçanërisht të rinjve, në të menduarit kritik, tolerancën dhe zgjidhjen e konflikteve mund të parandalojë radikalizimin dhe ekstremizmin. Një popullatë e mirëarsimuar ka më pak gjasa të bëhet pre e dezinformimit ose dhunës.

Lufta ndaj ekstremizmit dhe dhunës, duke trajtuar shkaqet kryesore të ekstremizmit, si varfëria, mungesa e arsimit, heqja e të drejtës politike dhe marginalizimi social. Siguroni shtigje alternative për individët në rrezik nëpërmjet trajnimit profesional, angazhimit të komunitetit dhe programeve të deradikalizimit.

Mbrojtja e të drejtave të njeriut dhe promovimi i demokracisë

Forconi mbrojtjen e të drejtave të njeriut: Qeveritë duhet të respektojnë dhe mbrojnë të drejtat e njeriut, duke siguruar që individët të mund të jetojnë të lirë nga diskriminimi, dhuna dhe shtypja. Mbështetja e Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut dhe mbajtja përgjegjëse e shkelësve është thelbësore për stabilitetin global.

Forcimi i institucioneve demokratike në mbarë botën, duke mbështetur zgjedhjet e lira dhe të ndershme, pavarësinë e gjyqësorit dhe lirinë e shtypit. Promovimi i transparencës dhe llogaridhënies politike ndihmon në reduktimin e korrupsionit dhe nxit një shoqëri më të qëndrueshme.

Promovimi i barazisë gjinore, të drejtat e pakicave dhe përfshirjen e grupeve të marginalizuara në jetën politike dhe ekonomike. Shoqëritë që vlerësojnë diversitetin dhe barazinë janë më elastike ndaj paqëndrueshmërisë.

Ndërtimi i një ekonomie elastike

Inkurajimi i ekonomive që të diversifikojnë dhe reduktojnë varësinë nga industritë e paqëndrueshme (të tilla si lëndët djegëse fosile). Ekonomitë elastike janë më të adaptueshme ndaj krizave, si goditjet ekonomike, pandemitë ose fatkeqësitë natyrore.

Krijimi i vendeve të punës dhe mbrojtja e punëtorëve, që rritja ekonomike të jetë gjithëpërfshirëse dhe që mundësitë e punësimit të jenë të disponueshme për njerëzit e të gjitha niveleve të aftësive. Kjo përfshin investimin në industritë e ardhshme si teknologjia e gjelbër, kujdesi shëndetësor dhe shërbimet dixhitale. Punëtorët duhet të mbrohen përmes ligjeve të punës dhe të drejtës për t'u sindikuar, duke siguruar paga të drejta dhe kushte të sigurta pune.

Promovimi i kohezionit social dhe tolerancës

Nxitja e Unitetit Social duke punuar për ndërtimin e kohezionit social brenda dhe ndërmjet vendeve, duke promovuar mirëkuptimin, tolerancën dhe bashkëpunimin. Duhet të bëhen përpjekje për të adresuar ankesat e popullatave të padrejta dhe për të shmangur demonizimin e grupeve të marginalizuara. Angazhimi i komunitetit, duke inkurajuar komunitetet lokale që të marrin pronësinë e sigurisë së tyre, qoftë përmes zgjidhjes së konflikteve në bazë, zhvillimit ekonomik lokal ose programeve të gatishmërisë për fatkeqësi të udhëhequra nga komuniteti.

Çarmatimi bërthamor dhe kontrolli i armëve

Mospërhapja bërthamore: Puna drejt çarmatimit bërthamor global dhe forcimi i Traktatit të Mospërhapjes Bërthamore (NPT) për të parandaluar përhapjen e armëve bërthamore. Inkurajimi i transparencës dhe masave të ndërtimit të besimit midis shteteve të armatosura bërthamore për të zvogëluar rrezikun e konfliktit bërthamor.

Rregullimi i tregtisë së armëve: Frenimi i tregtisë së paligjshme të armëve dhe zvogëlimi i përhapjes së armëve të vogla dhe të lehta, të cilat nxisin dhunën dhe paqëndrueshmërinë në shumë rajone të botës.

Arritja e një bote më të sigurt është një përpjekje kolektive që kërkon angazhim afatgjatë, bashkëpunim ndërkombëtar dhe pjesëmarrje aktive të qeverive, shoqërisë civile, bizneseve dhe individëve. Siguria nuk është vetëm mungesa e konfliktit, por prania e drejtësisë, mundësi, qëndrueshmërisë dhe paqes. Duke trajtuar shkaqet rrënjësore të pasigurisë: pabarazinë, padrejtësinë, degradimin e mjedisit dhe konfliktin dhe duke nxitur bashkëpunimin, ne mund të krijojmë një botë më të sigurt dhe më elastike për brezat e ardhshëm.

Simulimet ushtarake me teknologji që vishen

Vitet e fundit, ushtria ka dëshmuar një transformim të thellë falë integritetit të teknologjive të veshjes në kuadrin e saj të trajnimit dhe operacionit. Këto pajisje, duke filluar nga orët inteligjente deri te syzet e realitetit të shtuar (AR), nuk janë thjesht pajisje të modës; ato janë mjete të fuqishme që revolucionarizojnë mënyrën se si ushtarët përgatiten për kompleksitetin e skenarëve të botës reale. Integrimi i teknologjive të veshjes në stërvitjen ushtarake nuk është vetëm një trend; është një revolucion që premton të riformësojë mënyrën se si ushtarët përgatiten për sfidat e botës reale. Imagjinoni një botë ku çdo lëvizje, çdo rrahje zemre dhe çdo ndryshim mjedisor monitorohet në kohë reale, duke ofruar njohuri të paçmueshme që mund të bëjnë dallimin midis suksesit dhe dështimit në fushë. Ky është realiteti që teknologjitë e veshjes sjellin në tryezë, duke rritur përvojën e trajnimit në mënyra të shumta.

Teknologjitë e veshjes mundësojnë mbledhjen e të dhënave në kohë reale gjatë ushtrimeve stërvitore. Komandantët mund të monitorojnë metrikat kryesore të performancës, statistikave shëndetësore dhe kushtet mjedisore ndërsa ndodhin. Kjo qasje e menjëhershme në të dhëna është thelbësore për vlerësimin e gatishmërisë dhe efektivitetit të ushtarëve.

Me pajisjet e veshura, mbledhja e të dhënave nuk është më një analizë pas trajnimit, por një proces i vazhdueshëm. Për shembull gjatë një stërvitje stërvitore, rrahjet e zemrës së një ushtari, modelet e lëvizjes dhe madje edhe faktorët mjedisorë si temperatura dhe lagështia mund të gjurmohen në kohë reale. Këto të dhëna më pas mund të analizohen për të dhënë njohuri mbi performancën individuale dhe ekipore. Komandantët mund të rregullojnë skenarët e stërvitjes në fluturim bazuar në këtë informacion, duke çuar në një mjedis trajnimi më përshtatës dhe më të përgjegjshëm.

Monitorimi i shëndetit është një aspekt tjetër kritik i teknologjive të veshjes. Këto pajisje mund të gjurmojnë shenjat vitale, nivelet e lodhjes dhe treguesit e stresit, duke u dhënë instruktorëve një pamje gjithëpërfshirëse të gjendjes fizike dhe mendore të çdo ushtari. Kjo aftësi është thelbësore jo vetëm për rritjen e performancës, por edhe për sigurimin e mirëqenies së ushtarëve gjatë seancave rigorozë stërvitore. Në fund të fundit, një ushtar i cili është i aftë fizikisht dhe mendërisht ka shumë më tepër gjasa të ketë sukses në situata me rrezikshmëri të lartë.

Analizimi i matjeve të performancës është vendi ku teknologjitë e veshjes shkëlqejnë vërtet. Duke kapur të dhëna për modelet e lëvizjes dhe kohën e reagimit, këto pajisje ndihmojnë në identifikimin e zonave për përmirësim. Kjo do të thotë se mund të zhvillohen programe trajnimi të përshtatura, duke u fokusuar në aftësi specifike që kanë nevojë për përmirësim. Imagjinoni një ushtar që lufton me vendimmarrje të shpejtë nën presion; me njohuritë e marra nga pajisjet e veshura, trajnerët mund të krijojnë stërvitje të synuara që adresojnë këto dobësi, duke rritur përfundimisht efektivitetin individual dhe ekipor.

Mbledhja e të dhënave në kohë reale

Në botën me ritme të shpejta të trajnimit ushtarak, aftësia për të mbledhur të dhëna në kohë reale nuk është asgjë më pak se revolucionare. Imagjinoni një ushtrim stërvitor ku çdo lëvizje, çdo rrahje zemre dhe çdo gjendje mjedisore monitorohet dhe analizohet në çast. Kjo është fuqia e teknologjive të veshjes. Këto pajisje, të pajisura me sensorë të avancuar, mbledhin një mori informacionesh që mund të jenë vendimtare për vlerësimin e gatishmërisë së ushtarëve dhe efektivitetit operacional.

Për shembull, gjatë një skenari të simuluar luftimi, pajisjet e veshura mund të gjurmojnë vendndodhjen e një ushtari, shpejtësinë dhe madje edhe përgjigjet e tyre fiziologjike. Komandantët mund t'i qasen këtyre të dhënave në kohë reale, duke i lejuar ata të marrin vendime të shpejta dhe të informuara në fluturim. Ky cikli i menjëhershëm i reagimit jo vetëm që rrit përvojën e trajnimit, por gjithashtu përgatit ushtarët për paparashikueshmërinë e misionëve të jetës reale. Pajisjet e zakonshme përfshijnë orët inteligjente, gjurmuesit e fitnesit dhe syzet e realitetit të shtuar, të gjitha të dizajnuara për të monitoruar performancën dhe matjet e shëndetit.

Monitorimi i shëndetit

Në botën me ritme të shpejta të trajnimit ushtarak, është bërë një komponent thelbësor që mund të ndikojë ndjeshëm në performancën dhe sigurinë e një ushtari. Teknologjitë e veshjes, të tilla si orët inteligjente dhe gjurmuesit e fitnesit, janë në krye të këtij evolucioni, duke ofruar njohuri në kohë reale për metrika të ndryshme shëndetësore. Imagjinoni të jeni në gjendje të zbuloni nivelet e lodhjes ose treguesit e stresit përpara se ato të përshkallëzohen në çështje serioze. Kjo nuk është vetëm një ëndërr; është një realitet që sjellin në tryezë këto pajisje të avancuara. Ata monitorojnë vazhdimisht shenjat vitale, duke ofruar të dhëna që mund të analizohen për të siguruar që ushtarët po veprojnë në mënyrën më të mirë të tyre.

Një nga veçoritë e spikatura të këtyre pajisjeve që vishen është aftësia e tyre për të gjurmuar shenjat vitale si rrahjet e zemrës, ritmi i frymëmarrjes dhe madje edhe temperatura e trupit. Për shembull, rrahjet e zemrës së një ushtari mund të tregojnë jo vetëm sforcimet e tyre fizike, por edhe gjendjen e tyre emocionale gjatë skenarëve me presion të lartë. Nëse rrahjet e zemrës së një ushtari rriten papritur, kjo mund të sinjalizojë se ata po përjetojnë stres të panevojshëm, duke i lejuar komandantët të ndërhyjnë dhe të ofrojnë mbështetje përpara se situata të përkeqësohet. Kjo qasje proaktive mund të jetë ndryshimi midis suksesit dhe dështimit në

misionet kritike.

Për më tepër, teknologjitë e veshjes mund të monitorojnë gjithashtu nivelet e lodhjes. Në operacionet ushtarake, lodhja mund të dëmtojë rëndë funksionet njohëse dhe aftësitë vendimmarrëse. Duke analizuar të dhënat e mbledhura nga pajisjet e veshura, komandantët mund të identifikojnë ushtarët që mund të jenë të mbingarkuar dhe të kërkojnë pushim. Kjo jo vetëm që rrit mirëqenien individuale, por gjithashtu siguron që ekipet të mbeten efektive dhe kohezive në terren. Aftësia për të vizualizuar tendencat e lodhjes me kalimin e kohës mund të çojë në vendime më të informuara në lidhje me regjimet e trajnimit dhe oraret e vendosjes, në fund të fundit duke nxitur një kulturë të mirëqenies brenda radhëve.

Përveç monitorimit fiziologjik, teknologjitë e veshjes mund të ofrojnë njohuri për shëndetin mendor, i cili shpesh neglizhohet në mjediset tradicionale të trajnimit. Treguesit e stresit, të tilla si ritmet e ngritura të zemrës ose modelet e parregullta të frymëmarrjes, mund të monitorohen në mënyrë diskrete, duke i lejuar ushtarët të marrin mbështetjen e nevojshme për shëndetin mendor pa stigmë. Kjo qasje holistike ndaj monitorimit të shëndetit siguron që ushtarët të jenë jo vetëm të përgatitur fizikisht, por edhe mendërisht elastikë.

Ndërgjegjësimi i përmirësuar i situatës

Në botën me ritme të shpejta të operacioneve ushtarake, ndërgjegjësimi i situatës nuk është thjesht një fjalë e zakonshme; është një litar shpëtimi. Imagjinoni të jeni në një skenar me aksione të larta ku çdo sekondë ka rëndësi. Teknologjitë e veshjes po revolucionarizojnë mënyrën se si ushtarët e perceptojnë dhe ndërveprojnë me mjedisin e tyre, duke u ofruar atyre informacione kritike pikërisht kur u nevojitet. Këto pajisje, si syzet e realitetit të shtuar dhe helmetat inteligjente, vendosin të dhëna jetike në fushën e shikimit të ushtarit, duke transformuar mënyrën se si ata përpunojnë informacionin si gjatë stërvitjes ashtu edhe gjatë misionëve reale.

Teknologjia e veshjes shërben si një GPS për ushtarët, duke i udhëhequr ata nëpër terrene dhe skenarë komplekse, duke ofruar inteligjencë thelbësore. Kjo mund të përfshijë vendndodhjet e armikut, lëvizjet e trupave dhe madje edhe rreziqet mjedisore, të cilat të gjitha i ndihmojnë ushtarët të marrin vendime të informuara me shpejtësi dhe saktësi. Integrimi i teknologjive të veshjes rrit komunikimin midis anëtarëve të ekipit. Për shembull, me pajisjet që lejojnë komandat zanore dhe funksionimin pa duar, ushtarët mund të ndajnë informacione pa prishur fokusin e tyre. Ky komunikim i qetë është thelbësor në situata me presion të lartë ku çdo moment ka rëndësi. Imagjinoni një skuadër që vepron në një pyll të dendur, ku dukshmëria është e ulët. Me teknologjinë e veshjes, ata mund të marrin përditësime për statusin dhe vendndodhjen e shokëve të skuadrës, duke u mundësuar atyre të koordinojnë veprimet në mënyrë efektive.

Për më tepër, të dhënat e mbledhura nga këto pajisje mund të përdoren për të krijuar një pasqyrë gjithëpërfshirëse të fushës së betejës. Ky informacion mund të analizohet për të identifikuar modelet dhe për të parashikuar kërcënimet e mundshme, duke lejuar kështu planifikuesit ushtarakë të hartojnë strategji më efektive. Megjithatë, fuqia e vërtetë e teknologjive të veshjes qëndron në aftësinë e tyre për t'u përshtatur dhe evoluar. Ndërsa përparimet në inteligjencën artificiale dhe mësimin e makinerive vazhdojnë të zhvillohen, këto pajisje do të bëhen edhe më intuitive,

duke mësuar nga misionet e kaluara për të ofruar njohuri të personalizuar për çdo ushtar.

Sfidat e zbatimit të teknologjive që vishen

Ndërsa integrimi i teknologjive të veshjes në simulimet ushtarake paraqet një bollëk përfitimesh, nuk është pa sfida. Një nga pengesat kryesore janë kufizimet teknike me të cilat përballen këto pajisje në terren. Për shembull, çështje të tilla si kufizimet e jetëgjatësisë së baterisë mund të ndikojnë ndjeshëm në përdorshmërinë e pajisjeve të veshura gjatë ushtrimeve të zgjatura stërvitore. Imagjinoni një ushtar në mes të një operacioni kritik, vetëm që pajisja e tij të dështojë për shkak të një baterie të varfëruar. Ky skenar nënvizon rëndësinë e zhvillimit të zgjidhjeve më të fuqishme të energjisë.

Për më tepër, mund të shfaqen probleme të lidhjes, veçanërisht në terrene të largëta ose të thyera ku fuqia e sinjalit është e dobët. Kjo mungesë e lidhjes mund të pengojë ndarjen e të dhënave në kohë reale që është thelbësore për operacione efektive ushtarake. Për më tepër, qëndrueshmëria e këtyre pajisjeve është një shqetësim; ato duhet të përballojnë kushte të vështira mjedisore, duke përfshirë temperaturat ekstreme, lagështinë dhe ndikimet fizike. Nëse një pajisje nuk mund të durojë ashpërsinë e jetës ushtarake, efektiviteti i saj rrezikohet rëndë.

Një çështje tjetër e rëndësishme janë shqetësimet e sigurisë së të dhënave. Natyra e ndjeshme e operacioneve ushtarake do të thotë se çdo e dhënë e mbledhur nga teknologjitë e veshjes duhet të mbrohet nga shkeljet e mundshme. Siguria kibernetike duhet të jetë një përparësi kryesore, duke kërkuar zbatimin e protokolleve të fuqishme të kriptimit dhe praktikave të sigurta të trajtimit të të dhënave. Gjëja e fundit që çdo organizatë ushtarake dëshiron është që informacionin kritik të bjerë në duar të gabuara.

Për më tepër, ekziston nevoja për trajnim të plotë mbi përdorimin e pajisjes. Ushtarët duhet të jenë të përgatitur mirë në mënyrën se si t'i përdorin këto teknologji për të maksimizuar përfitimet e tyre të mundshme. Ky trajnim kërkon kohë dhe burime, të cilat mund të jenë një sfidë më vete. Nëse ushtarët nuk janë të trajnuar në mënyrë adekuate, pajisjet mund të mos përdoren në kapacitetin e tyre të plotë, duke çuar në humbje të burimeve të vlefshme.

Ndërsa teknologjitë e veshjes premtajnë shumë për përmirësimin e simulimeve ushtarake, zbatimi i tyre është i mbushur me sfida. Trajtimi i këtyre çështjeve do të jetë vendimtar për maksimizimin e efektivitetit të tyre në trajnime dhe mjedise operationale. Ndërsa ushtria vazhdon të eksplorojë këto teknologji, do të jetë thelbësore të zhvillohen zgjidhje që zbusin këto sfida për të siguruar që ushtarët të mund të shfrytëzojnë potencialin e plotë të teknologjisë së veshjes në terren.

Teknologjitë e veshjes përfshijnë pajisje si orët inteligjente, gjurmuesit e fitnesit dhe syzet e realitetit të shtuar që mbledhin të dhëna dhe përmirësojnë përvojën e përdoruesit.

Shqetësimet për sigurinë e të dhënave

Kur bëhet fjalë për integrimin e teknologjive të veshjes në simulimet ushtarake, një nga çështjet më të ngutshme është siguria e të dhënave. Natyra e ndjeshme e operacioneve ushtarake do të thotë se çdo informacion i mbledhur përmes këtyre pajisjeve nuk është thjesht i vlefshëm; mund të jetë kritike për sigurinë kombëtare. Imagjinoni një skenar ku të dhënat shëndetësore të një ushtari ose metrikat operationale bien në duar të gabuara. Implikimet mund të jenë të tmerrshme, duke prekur jo vetëm ushtarë individualë, por edhe misionet dhe strategji të tëra.

Pajisjet që vishen, megjithëse janë tepër të dobishme, mund të jenë gjithashtu të prishshme ndaj formave të ndryshme të kërcënimeve kibernetike. Hakerët janë vazhdimisht në kërkim të mënyrave për të shfrytëzuar dobësitë në teknologji dhe pajisjet e veshjes së nivelit ushtarak duhet të forcohen kundër sulmeve të tilla. Këtu bëhen thelbësore kriptimi i fuqishëm dhe masat e sigurisë kibernetike. Këto teknologji duhet të sigurojnë që çdo e dhënë e transmetuar ose e ruajtur është e mbrojtur nga akseset e paautorizuara. Për shembull, nëse një pajisje komprometohet, ajo mund të çojë në ekspozimin e informacionit jetik si lëvizjet e trupave, vendndodhjet, apo edhe gjendjen shëndetësore, të cilat kundërshtarët mund t'i përdorin në avantazhin e tyre.

Për më tepër, sfida shtrihet përtej vetëm sigurimit të vetë të dhënave. Ekziston edhe çështja e edukimit të personelit për përdorimin e duhur të këtyre pajisjeve. Ushtarët duhet të trajnohen jo vetëm se si t'i përdorin në mënyrë efektive pajisjet e veshjes, por edhe për rreziqet e mundshme që lidhen me to. Kjo përfshin të kuptuarit se si të njihen përpjekjet e phishing ose taktika të tjera inxhinierike sociale që mund të çojnë në shkelje të të dhënave.

Për të adresuar këto shqetësime, organizatat ushtarake po investojnë në protokolle të avancuara të sigurisë dhe po përditësojnë rregullisht sistemet e tyre për të kundërshtuar kërcënimet e reja. Kjo përfshin zbatimin e vërtetimit me shumë faktorë, kryerjen e auditimeve të rregullta të sigurisë dhe sigurimin që të gjitha teknologjitë e veshjes përputhen me standardet e rrepta të sigurisë. Qëllimi është krijimi i një mjedisi të sigurt ku ushtarët mund të përfitojnë nga teknologjia e veshjes pa kompromentuar informacionin e ndjeshëm.

Hapet thirrja për Programin e Ekselencës në Administratën Publike

Ministria e Mbrojtjes do të përfaqësohet në këtë program me një vend të lirë që do të përzgjidhet për Agjencinë Kombëtare të Emergjencave Civile, nr.139, në linkun <https://rekrutimi.administrata.al/shpalljet/shfaq/7?excellence=7>

Për më shumë informacion: www.dap.gov.al

Afati për aplikimin: 12.12.2024